

**Vysoká škola evropských a regionálních studií,
O. P. S., České Budějovice**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**BUDĚJOVICKÉ DIVOKÉ STOLETÍ. REFLEXE CELOSTÁTNÍCH
UDÁLOSTÍ NA STRÁNKÁCH REGIONÁLNÍHO TISKU VE
20. STOLETÍ.**

Autor práce: Lenka Štifterová
Studijní obor: Regionální studia
Forma studia: Kombinované studium
Vedoucí práce: Prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.
Katedra: Katedra společenských věd

2012

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci s názvem: BUDĚJOVICKÉ DIVOKÉ STOLETÍ. REFLEXE CELOSTÁTNÍCH UDÁLOSTÍ NA STRÁNKÁCH REGIONÁLNÍHO TISKU VE 20. STOLETÍ, vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji především svému vedoucímu práce Prof. PaedDr. Gabrielu Švejdovi, CSc. za zodpovědný přístup, cenné rady, postřehy a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

ŠTIFTEROVÁ, L. Budějovické divoké století. Reflexe celostátních událostí na stránkách regionálního tisku ve 20. století.: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2012. 67 s. Vedoucí bakalářské práce: Prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Klíčová slova: České Budějovice, noviny, válka, okupace, Sametová revoluce, vznik České republiky, rok 1918, rok 1939, rok 1945, rok 1948, rok 1968, rok 1989, rok 1993

Tato bakalářská práce mapuje ve třech či čtyřech částech sedm významných událostí 20. století. První část se věnuje událostem v daném roce z obecného pohledu, druhá část líčí děj v Českých Budějovicích, třetí část popisuje reflexe těchto událostí v regionálním tisku Českých Budějovic a závěrečná čtvrtá část přináší vzpomínky pamětníků (novinářů) na osudové okamžiky. Cílem celé práce je vytvoření komplexního mikrohistorického náhledu do událostí minulého století z několika různých úhlů pohledu.

ABSTRACT

ŠTIFTEROVÁ, L. Budweiser savage century. National events reflection on regional newspaper pages in the 20th century: Bachelor thesis. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, n. g. o., 2012 67 p. Supervisor: Prof. PaedDr. Gabriel Švejda, CSc.

Keywords: Ceske Budejovice, newspaper, war, occupation, Velvet Revolution, foundation of the Czech Republic, the years 1918, 1939, 1945, 1948, 1968, 1989, 1993

In three or four sections, this bachelor thesis maps seven important events of the 20th century. The first section deals with the given event from a general point of view, the second section associates the event with the city Ceske Budejovice, third section covers reflections of the event in regional press in Ceske Budejovice, and the last, fourth section brings memories of contemporary witnesses (journalists) of these crucial moments. The aim of the study is to create a complex micro historical view of the last century from several different angles.

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	Cíl a metodika bakalářské práce	9
2.1	Cíle bakalářské práce	9
2.2	Metodika bakalářské práce.....	10
3	Rok 1918	11
3.1	Události roku 1918 v Českých Budějovicích.....	12
3.2	Reflexe regionálního tisku	13
4	Rok 1939	16
4.1	Události roku 1939 v Českých Budějovicích.....	19
4.2	Reflexe regionálního tisku	20
5	Rok 1945	23
5.1	Události roku 1945 v Českých Budějovicích.....	26
5.2	Reflexe regionálního tisku	26
6	Rok 1948	29
6.1	Události roku 1948 v Českých Budějovicích.....	32
6.2	Reflexe regionálního tisku	33
6.3	Vzpomínky pamětníků – novinářů.....	33
7	Rok 1968	35
7.1	Události roku 1968 v Českých Budějovicích.....	37
7.2	Reflexe regionálního tisku	39
7.3	Vzpomínky pamětníků – novinářů.....	40
8	Rok 1989	43
8.1	Události roku 1989 v Českých Budějovicích.....	44
8.2	Reflexe regionálního tisku	45
8.3	Vzpomínky pamětníků – novinářů.....	46
9	Rok 1993	48
9.1	Události roku 1993 v Českých Budějovicích.....	49
9.2	Reflexe regionálního tisku	50
9.3	Vzpomínky pamětníků – novinářů.....	51

10	ZÁVĚR.....	53
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	54
11.1	Literární zdroje.....	54
11.2	Elektronické zdroje	55
11.3	Ostatní zdroje	56
12	SEZNAM PŘÍLOH.....	57

1 ÚVOD

Po celé dvacáté století vycházely v Českých Budějovicích regionální deníky, týdeníky a měsíčníky, ve kterých se odrážely takzvané velké dějiny. Tehdejší novináři mohli události, které prožívali, vnímat zcela jinak, než jak je dnes interpretují historici. Porovnávám proto obraz, který žurnalisté nabídli svým čtenářům, s učebnicovým pohledem jednadvacátého století. Zjišťuji, že podobu zprávy určovala nejen cenzura, ale i chybějící nadhled a časový odstup, který dnes událostem dává jiné kontury.

Doufám, že práce bude přínosem pro regionální dějiny Českých Budějovic – představí, jak vypadaly velké události na malém městě. Sedm důležitých momentů v dějinách dvacátého století se sešlo v jedné studii, která porovná dobové pocity s dnešními fakty.

Zaměřuji se na tyto události:

1918 vznik Československé republiky

1939 vyhlášení 2. světové války

1945 konec 2. světové války

1948 komunistický únorový puč

1968 invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa

1989 Sametová revoluce

1993 vznik České republiky

2 Cíl a metodika bakalářské práce

2.1 Cíle bakalářské práce

20. století je fenomén moderních dějin. Historici se dnes odvracejí od klasického vnímání stoleté etapy, reálné 20. století podle nich začíná až první světovou válkou. Léta před ní chápou jako dozvuk „dlouhého devatenáctého věku“. Pochopit složitou éru, zaměřit na ní novým světlem a popsat ji jinak, to jsou cíle této bakalářské práce.

Přibližně padesáti stranami zmapuje reflexi důležitých celostátních událostí dvacátého století na stránkách regionálního tisku v Českých Budějovicích. Protože místní periodika přinášela obraz toho, jak se velké momenty dějin promítly do života v krajském městě, ponese práce název Budějovické divoké století.

Stát bude na sedmi důležitých momentech, které se staly křižovatkami moderních dějin. Nahlédneme do období vzniku Československa, projdeme těžkým obdobím druhé světové války, květnové události nám připraví radostnější čtení, únor 1948 a invaze vojsk Varšavské smlouvy nám však poskytne pohled na pochmurnější období. Sametovou revoluci projdeme optimističtěji a posledním důležitým momentem celé studie bude vznik České republiky. Celé dvacáté století je stoletím radosti, ale i strastí a bolesti českého národa. Krok za krokem budeme sledovat celý vývoj a pohled na dané události.

Současné chápání dvacátého století vychází z logického členění od vzniku samostatného československého státu a prochází zlomovými roky až k vyhlášení dvou republik, České a Slovenské. Studii tak symbolicky ohraničují vzniky dvou jiných států. Pohled na události přes média posouvá takzvané velké dějiny do jiné reality, zúžení na Budějovice pak umožňuje postihnout velkou chvíli na malém městě. Výsledkem bude mikrohistorická sonda, která nabídne dosud nepopsané.

Předpoklad vychází ze současnosti – média často vidí události jinak, než jak je později vykládají odborníci. Jsou často živelná, pustí do tisku informaci, která se později nemusí ukázat jako přesná. Navíc současníci většinou chápají význam událostí jinak, než lidé, kteří je mapují zpětně. To dokazuje řada bakalářských prací, které se věnují moderním dějinám – pamětníci po jejich přečtení tvrdí, že „tehdy věc viděli jinak“.

V této studii se navíc dotýkáme období, kdy média v mnoha případech nefungovala svobodně. Obsah článků ovlivňovala cenzura, kterou později nahradila autocenzu-

ra, podle novinářů stejně ošidná podoba nesvobody. I tady ale sledujeme, že novináři dokázali překonat strach a napsat, co skutečně cítí, kupříkladu Jihočeská pravda v srpnových dnech 1968 otevřeně kritizovala vpád Vojsk varšavské smlouvy do Československa. Stejně noviny, které v pozdějších letech schvalovaly Poučení z krizového vývoje, dokument tvrdící, že se Československo v osudné době nacházelo v krizi a Moskva se oprávněně rozhodla pro bratrskou pomoc.

Do jaké míry se odchýlili novináři od dnes respektovaného výkladu, jak na stránkách novin a časopisů probíhaly dějiny dvacátého století, to je hlavní cíl této bakalářské práce.

2.2 Metodika bakalářské práce

Pro co nejpřesnější zachycení „mediální reality“ projdeme všechny deníky, týdeníky a měsíčníky, které v Českých Budějovicích v klíčových okamžicích vycházely. Podstatným zdrojem tak bude například Jihočeská pravda nebo Kalendář, budějovický měsíčník redigovaný historikem Karlem Pletzerem. Prameny jsou uloženy v budovách českobudějovické vědecké knihovny, zdejšího Státního oblastního archivu, knihovně Jihočeského muzea, ale také u soukromých sběratelů.

Popis událostí v médiích budeme konfrontovat s oficiálními dějinami zněním, na kterém se dnes shoduje historická obec. To se promítne i do samotného členění kapitol, kde nejdříve přineseme oficiální zprávu o události, přejdeme na dění v Českých Budějovicích a následně přistoupíme k mediální sondě, tedy zkoumání toho, jaké informace přinesli novináři. Pro lepší pochopení se pokusíme najít i pamětníky – novináře, kteří v osudových okamžicích seděli u svých psacích strojů a psali články, které se staly klíčovým pramenem této bakalářské práce.

Bakalářská práce obsahuje: Události daného roku obecně, události v Českých Budějovicích, reflexe regionálních tisků a z mého pohledu jsou nejcennější přepisy rozhovorů s bývalými novináři. Práce je obohacena přílohami kopií novinových stran.

3 Rok 1918

Se vznikem samostatného Československa si lidé spojují datum 28. října, ale již 14. října došlo ke dvěma důležitým událostem, které vznik ČSR ovlivnily a na něž se v této souvislosti spíše zapomíná: ke generální stávce a prohlášení Prozatímní československé vlády v čele s Tomášem Masarykem.

Civilní obyvatelstvo bojovalo s obrovským hladem. Právě tento fenomén stál za jednodenní celonárodní stávkou 14. října, která byla zaměřena proti vývozu obilí a potravin z českých zemí do Rakouska. Situace byla z hlediska zásobování o to vážnější, že Čechy, ale i jiné části monarchie, trpěly těžkou epidemií španělské chřipky. Obětí přibývalo. Denně umíraly stovky lidí a katastrofální vyživovací situace tomu přispívala. Socialistická rada se v této situaci rozhodla, že zareaguje stávkou. Tento krok ale nekonzultovala s oficiálním českým politickým orgánem, jímž byl od poloviny července obnovený Národní výbor. Generální stávka 14. října přerostla rámeč původně zamýšlené protestní akce. Na masových demonstracích byla v řadě míst vyhlášena samostatná Československá republika. Téměř nikde však nedošlo k pokusům o faktické převzetí moci. Představitelé stran v Národním výboru se od této akce distancovali. Během převratu byly strhány symboly mocnářství a ve městě zavlály trikolóry. Ještě téhož dne ale bylo vyhlášení republiky odloženo, revoluční dav se rozprchl a do města byl přidělen oddíl uherských vojáků. Monarchii zbývalo již pouhých 14 dnů.¹

Dne 28. října 1918 v ranních hodinách převzali Antonín Švehla a František Soukup jménem Národního výboru Válečný obilní ústav, aby zabránili odvozu obilí na frontu a zásobování obyvatelstva mohlo být pod kontrolou Národního výboru. Následně se rozšířila zpráva o uznání podmínek míru Rakousko-Uherskem. Odpoledne vyhlásili zástupci předsednictva Národního výboru před shromážděným davem na Václavském náměstí samostatný československý stát. Navečer vydal Národní výbor svůj první zákon – *zákon o zřízení československého státu*. Do předsednictva Národního výboru byli zvoleni Vavro Šrobár, Alois Rašín, František Soukup, Antonín Švehla a Jiří Stříbrný. Tímto významným dnem počínají dějiny československého státu. Skutečné převzetí moci to však ještě neznamenal. Přebírání policejního ředitelství, vrchního zemského soudu, státního zastupitelství pokračovalo v dalších dnech.

---

¹ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 160

„První republika“ vznikla dva týdny před koncem války. Je to dodnes označení pro Československo v období od roku 1918 až do vzniku Mnichovské dohody v roce 1938. První republika zahrnovala území Čech, Moravy, Českého Slezska (jižní část Slezska), Slovenska a Podkarpatské Rusi. Na jejím území se hovořilo více než půl tuctem jazyků – česky, německy, slovensky, maďarsky, polsky, rusínsky, různými nářečími Ukrajiny, romsky, rumunsky, jidiš apod. ²

3.1 Události roku 1918 v Českých Budějovicích

Významným dnem byl 14. říjen i pro České Budějovice, kde však události nedošly tak daleko, nicméně před nádražím manifestovalo asi 5 000 lidí. Přesunuli se na Mariánské náměstí, odkud si vyslechli projev.

V dalších dnech probíhala intenzivní jednání a 17. října byla v Dělnickém domě ustavena Socialistická rada. Současně probíhaly neoficiální schůzky vůdců místních Čechů a 26. října byl ve Volbrechtově restauraci zvolen Prozatímní národní výbor. Tvořila ho řada známých osobností, kterými byli Dr. A. Zátka, J. Träger, Dr. R. Procházka, O. Svoboda, prof. F. Zdráhal. ³

28. říjen začínal v Českých Budějovicích jako každý jiný. Okolo 11. hodiny zachytil poštovní kontrolor a jihočeský spisovatel František Miroslav Čapek telegrafickou zprávu z Prahy o vytvoření samostatného státu. Již po poledni se začali místní obyvatelé shromažďovat na náměstí. Zpráva se šířila rychlostí blesku. Zanedlouho na náměstí manifestoval několikatisícový dav. Začaly se strhávat německé nápisy a dvojhlaví orli.

V odpoledních hodinách již visel z radnice prapor v národních barvách, který byl uvítán hymnou. V podstřeší radnice byly nalezeny rakouské, německé a turecké prapory, které byly na místě spáleny. Dav dále zamířil k okresnímu hejtmanství, kde hejtman Hiebl, který měl za ženu Češku, ochotně vyhověl žádosti o odstranění znaků z budovy a vyvěšení černobílých praporů. Ulice byly plné rozjásaných občanů, kteří však zachovávali pořádek. Obavy z drancování německých obchodů se ukázaly zbytečné. Došlo

---

² 2011 [cit. 2011-10-01]. Dostupné WWW: <http://www.radio.cz/cz/static/vznik-ceskoslovenska-28-rijen-1918/index>

³ CHVOJKA, J. Město pod Černou věží. České Budějovice: ACTYS, 1992. ISBN 80-901234-0-6. Str.

pouze ke dvěma případům inzultace. Bronzová busta Josefa II., která byla považována za symbol germanizace, však byla davem rozbita.

Téhož dne večer již zajišťovali pořádek Sokolové. Tisíce lidí s lampiony opět zaplavily ulice. Zástupy shromážděné na náměstí vyslechly proslovy Dr. Zátky a Prof. Zdráhala. Obecní zastupitelstvo v Českých Budějovicích odstoupilo 30. října a zároveň rezignoval i purkmistr Taschek. Řízení města převzala dvanáctičlenná správní komise, v níž zasedalo osm Čechů a čtyři Němci. Předsedou se stal Dr. Zátka, náměstký Otakar Svoboda a Dr. Jaksch. Nové vedení dostal i okresní výbor. Ten den se ještě konala slavnostní přísaha vojska, které složilo přísahu věrnosti novému státu.⁴

Za zmínku ještě stojí zastávka české delegace začátkem listopadu v Českých Budějovicích, vracející se z mírových jednání v Paříži. Dr. Zátka všechny členy slavnostně uvítal na českobudějovické radnici a po krátkém proslovu delegace pokračovala dál v cestě do Prahy.

3.2 Reflexe regionálního tisku

Celou postupně vyhrocující se situaci monitorují *Jihočeské listy* již v červnu 1918, kdy například psaly: „Vzhledem ke kritickým vyživovacím poměrům v Českých Budějovicích zaslal říšský poslanec František Vodňanský 5. t. m. místopředsedství Království telegram tohoto znění: Po tři dny již opakují se v Českých Budějovicích shluky lidu z hladu a máme obavu, že dojde k velkým demonstracím a násilnostem. Příčina: Zastavení vydávání chleba, úplný nedostatek mouky.“⁵

Jihočeské listy také v té době otiskly *Manifest Národního výboru československého* z 19. října 1918, v němž se píše: „Česká otázka nemůže také být řešena bez souhlasu a dorozumění s onou mezinárodně uznávanou částí českého národa, která je mimo hranice české. Národní výbor československý proto před tváří celé světové veřejnosti protestuje proti tomu, aby ze strany maďarské bylo světu namlouváno, že slovenští naši bratři nechtějí s národem českým tvořit jediný národní a státní celek. Slováčtí naši bratři

---

⁴ PECHA, M. Státní převrat v říjnu 1918 v Českých Budějovicích: Předpoklady, průběh a význam. České Budějovice: Studio Gabreta. Str. 172

⁵ PECHA, M. Státní převrat v říjnu 1918 v Českých Budějovicích: Předpoklady, průběh a význam. České Budějovice: Studio Gabreta. Str. 104

vědí nejlépe, co znamená svoboda Maďary jim slíbená, poněvadž zakusili sami na svém těle, jak vypadá maďarský národní zákon v maďarské národní praxi. Slováčtí naši bratři vědí, že národ český miluje slovenštinu stejně, jako mateřský jazyk a že českému lidu bude největší radostí, když zabezpečí bratřím Slovákům všechn jejich svéráz a všechno čehož potřebují ke svému rozvoji, poněvadž věří, že takovéto bratrské sjednocení ve společném státě a vzájemná láska všech větví, je největší zárukou nové, velké, jazykové, hospodářské a kulturní budoucnosti všeho našeho národa československého.“⁶

Jihočeské listy ještě tehdy nesly podtitulek Časopis pro zájmy českého jihu. 31. října 1918 se tento časopis honosil titulem V září svobody, kde bylo tučným písmem psáno: Rakousko-Uhersko skládá zbraně a prosí o mír. – Konec Rakouska: Na troskách jeho povstávají svobodné státy Česko-slovenský a jihoslovanský. – Velkolepé projevy radosti českého národa. – České Budějovice v českých rukou. Článek tehdy zdobil celou stranu novin a téměř každý odstavec měl svůj vlastní titulek. Např. Radost v národě, Očista, Nezapomenutelný večer, Spálení praporů před radnicí, České studentstvo, Den 29. října prohlášen za národní svátek...⁷

V knize Město pod Černou věží se k témuž vyjadřuje J. Chvojka. *Jihočeské listy* z 31. října dokreslují situaci z 28. října v Českých Budějovicích. Nadpis „V září svobody“ nese podtitul „České Budějovice v českých rukou“. Text zněl: „Máme svůj samostatný, neodvislý československý stát, jsme svobodni, jsme pány ve své vlasti, budeme nadále žít a pracovat pro sebe, pro svůj národ. Pryč je cizí, potupné jho, česká zem patří Čechům!“⁸

6. listopadu 1918 popisují listy *Jihočeck – List socialistický* seznam požadavků dělnictva od českého státu. Požadují tajné a rovné hlasovací právo do všech sborů zákonodárných i samosprávných, mužů i žen, s poměrným zastoupením menšin. Vyvlastnění velkostatků, železnic, dolů a velkopřůmyslových podniků. Prohlášení úplné svobody tiskové i shromažďovací a svobody pohybu. Okamžité zřízení lidových soudů. Zrušení

---

⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeské listy 19.10.1918

⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeské listy 31.10.1918

⁸ CHVOJKA, J. Město pod Černou věží. České Budějovice: ACTYS, 1992. ISBN 80-901234-0-6. Str.

stálého vojska, zavedení milice. Konfiskace válečných zisků pro potřeby státu. Zavedení progresivní daně z příjmů. Odloučení církve od státu. Opatření invalidů, vybudování starobního a invalidního pojištění. Z našeho pohledu na svou dobu velmi pokrokové požadavky.

Další článek se věnuje situaci v Jižních Čechách po demobilizaci: „...Přes naše kraje převalí se statisíce osob vracejících se do vlasti. Pražské vojenské naše velitelství činí v tom směru již opatření a nařídilo, aby v Českých Budějovicích a Třeboni, zřízeny byly etapní vojenské stanice, každá pro 25 000 osob. Podobná stanice pro 10 000 osob bude zřízena v Kaplici. Že pro tyto osoby musí být sehnána strava a jiné potřeby, rozumí se samo sebou a proto jest na občanstvu, aby nařízení našich vojenských orgánů vyšlo co nejvíce vstříc“.⁹

Hlas Lidu – orgán české strany křesťansko-sociální se v pondělí 11. listopadu 1918 věnuje otázkám, co se děje ve světě. Důležitější zprávy jsou vepsány pouze heslovitě do jednoho velkého sloupce v levé části přední strany novin. 14. listopadu 1918 se ve zvláštních zprávách Hlasu lidu dozvídáme o plenární schůzi Národního výboru v Praze. Dále se dovídáme o řádění vandala v Kanovnické ulici, který zničil kříž a hodil jej do stoky: „Surový člověk musil to být, ať to byl kdo chtěl, který sáhl v noci ze dne 10. na 11. t. m. na symbol všeho křesťanstva, na kříž, na němž lpěl Velký Trpitel a Vykupitel světa, Kristus. Drzá ruka násilím přelomila železný kříž na mostě v Kanovnické ulici a vrchní polovici hodila do stoky. Jaká to hanba pro nás, jaká potupa křesťanského světa!“¹⁰

Budweiser Zeitung (Budějovické noviny) vydávané od roku 1875 otiskly 29. října 1918 článek plný obav s názvem „Co s námi bude.“ Reaguje na poválečnou situaci plnou obav o budoucnost našeho národa. Dolní část strany je věnována putování po Jižních Čechách a vyprávění o událostech, které se pojí k danému datu.¹¹

---

⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočech 6.11.1918

¹⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, Hlas lidu 11.11.1918

¹¹ Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice, Budweiser Zeitung 29.10.1918

4 Rok 1939

Rok 1939 navazuje na mnichovský verdikt z roku 1938, který zpečetil osud první československé republiky. Ihned po přijetí Mnichovské dohody nastalo vyhánění Čechů a Židů z pohraničí. K nim se v útěku přidali i němečtí antifašisté, kteří se obávali represí. Vyhánění nebylo prováděno na základě žádného oficiálního dokumentu, ale realizováno bylo masově pod obrovským nátlakem a výhrůzkami. Utečenci nakládali svůj majetek na vozy, do automobilů a železničních vagónů a prchali zpět do své zmenšené vlasti. Při útěku docházelo i ke krádežím nebo vyhrožování střelnými zbraněmi. Kromě národnostní a rasové nesnášenlivosti českých Němců hrála v mnohých případech útoků na Čechy i touha po kořisti.

V úředním styku bylo zakázáno česky psát i hovořit. Češi nesměli vykonávat zaměstnání v kterékoliv instituci státní správy, dále nesměli vykonávat žádné politické funkce, ani na obecní úrovni. Postupně byly zrušeny všechny české noviny, byl zakázán tisk českých knih, do kin nesměl přijít žádný český film, bylo zrušeno české vysílání v rozhlasu. Uzavřena byla většina českých veřejných knihoven, české střední školy, omezen byl počet základních škol. Češi byli znevýhodňováni při získávání práce, a po okupaci odcházeli do Protektorátu. Postupně byly hospodářským tlakem likvidovány drobné české podniky, docházelo ke konfiskaci českého zemědělského majetku.¹²

Spojenci opustili demokratický stát v srdci Evropy a vydali jej na milost a nemilost Hitlerovu Německu. V březnu 1939 dochází ke strategické a hospodářské likvidaci republiky. Ráno 15. března překročily německé jednotky hranice Čech a Moravy. Po páté hodině ranní se republika začíná probouzet. Z rozhlasu jsou slyšet tóny Smetanovy Vltavy a monotónní hlas oznamuje, že vojenské jednotky třetí říše překročí československé hranice, aby na žádost prezidenta Háchy převzaly nad Čechami a Moravou ochranu. Zaměstnanectvo, necht' koná za všech okolností bezvadně službu a každý necht' vychází vstříc orgánům německého vojska, aby bylo zabráněno jakýmkoli incidentům. Hlášení štábu ministerstva národní obrany: „Voláme posádkové velitelství v Čechách a na Moravě. Z rozkazu prezidenta republiky odevzdejte velitelům všech jednotek tento příkaz: Německé vojsko zahájí dnes 15. března o šesté hodině ranní...“¹³

---

¹²2011 [cit. 2011-11-21].Dostupné WWW: <http://www. www.Cs.Wikipedia.org>. Vyhánění Čechů ze Sudet v roce 1938

¹³ 2011 [cit. 2011-08-01].Dostupné WWW: <http://www.archiv.radio.cz/brezen39/cesky.html1>

České země jsou okupovány německou armádou a Hitlerovým výnosem je na jejich území zřízen Protektorát Čechy a Morava. Tak jsou začleněny do nacistické Velkoněmecké říše. Tato tragédie se stala předehranou ke 2. světové válce. Ještě první den okupace českých zemí, zaslal exprezident ČSR Edvard Beneš, který v té době již pobýval v USA jako soukromá osoba, telegramy prezidentům USA a Velké Británie. Protestoval v nich proti německému obsazení Čech a Moravy. Obsahem telegramu bylo i sdělení, že vstupuje zpět do politického života a zahajuje akci k obnovení samostatného Československa. Po celou dobu existence Protektorátu stál v čele autonomní správy státní prezident dr. Emil Hácha. Byly zachovány české orgány a instituce včetně soudnictví, policie, četnictva a vládního vojska.¹⁴

V odpoledních hodinách prvního dne okupace přijíždí na Pražský hrad Hitler v doprovodu říšského ministra zahraničí Ribbentropa. Kochají se vyhlídkou a jsou v rozverné náladě. Hitler už je tedy na Hradčanech, ale kde je Hácha? Teprve po desáté hodině večerní došla zpráva, že prezidentův vlak přijel po různých peripetiích do Prahy, kde byl slavnostně a s vojenskými poctami přivítán parádní jednotkou nacistického vojska. Příštího dne promluvil prezident Hácha prostřednictvím rozhlasu k národu.¹⁵

Česká politická reprezentace se zpočátku naivně domnívala, že se bude moci alespoň částečně podílet na výkonu moci v Protektorátu. Avšak jedinou českou politickou mocí se stalo Národní souručenství, odborové svazy byly spojeny do Národní odborové ústředny zaměstnanecké a Ústředí veřejných zaměstnanců. Celá řada společenských, kulturních, osvětových, profesních a tělovýchovných institucí byla rozpuštěna, nebo jejich činnost byla přímo zakázána.¹⁶

Rozhodující moc v Protektorátu měli představitelé nacistického Německa. Orgány německé okupační správy, jejichž úkolem bylo prosazovat v protektorátu německé cíle a záměry, kontrolovaly činnost protektorátních orgánů.

Proud protižidovských opatření se v Čechách a na Moravě valil nepřetržitě od prvních dnů německé okupace. V protižidovské aktivitě si tehdy nezdala ani protektorátní vláda. Na své první schůzi – už 17. března 1939 – zakázala výkon lékařské praxe lékařům „neárijského“ původu ve všech veřejných a zdravotních orgánech a zařízeních

---

¹⁴ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 211

¹⁵2011 [cit. 2011-08-01]. Dostupné WWW: <http://www.archiv.radio.cz/brezen39/cesky.html>

¹⁶ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 207

sociálního pojištění, vzala na vědomí opatření advokátní komory v Praze o zastavení praxe „neárijských“ advokátů a uložila ministrovi spravedlnosti předložit návrh na generální úpravu v této věci. Zmocnila ministra obchodu, aby projednal s průmyslovými organizacemi a podniky odstranění „neárijců“ ze všech vedoucích míst, a souhlasila, aby obchodnický spolek Merkur vydal nálepky k vnějšímu označení árijských obchodů. V příští schůzi přijala nařízení umožňující dosazovat důvěrníky a vnučené správce do židovských podniků. Židé měli být odstraněni ze všech vedoucích míst v průmyslových podnicích a dalších organizacích. Další opatření protektorátní vlády směřovala k zamezení volného nakládání s židovským majetkem a k jeho přebírání do české správy. To ale nebylo říšským protektorem Konstantinem von Neurathem schváleno, neboť okupační úřady a německé průmyslové kruhy nebyly ochotné připustit árizaci židovského majetku do českých rukou.¹⁷

Protektorátu bylo odňato právo vystavovat i pasy, které mohly nyní vydávat pouze německé úřady. Židovská náboženská obec v Praze byla přitom pověřena sestavením kompletní evidence Židů a bylo při ní zřízeno vystěhovalecké oddělení. Kdo z Židů usiloval o vystěhování, musel se zde ucházet o vystavení příslušných dokladů. Ústředna pracovala na základě již nabytých zkušeností z Vídně. Pro zajištění jejího bezporuchového chodu byl zřízen zvláštní oddíl zbraní SS. Rovněž zde byl umístěn pracovník německé tajné policie Gestapa, aby udržoval stálé spojení s její expoziturou.¹⁸

V říjnu roku 1939 se konaly obrovské demonstrace, při kterých docházelo ke srážkám s okupační mocí. Dne 28. října, v den výročí založení samostatného Československého státu, proběhly v Praze protinacistické demonstrace a nepokoje. Při těchto demonstracích byl zraněn student Lékařské fakulty Karlovy univerzity Jan Opletal. Na následky zranění, navzdory lékařské péči dne 11. listopadu zemřel. Jeho pohřeb se konal dne 15. listopadu. Zúčastnily se ho tisíce studentů, jejichž setkání přerostlo v rozsáhlé demonstrace. Nacisté na ně reagovali perzekucemi v první řadě proti studentům. 17. listopadu v Praze popravili devět studentských funkcionářů, české vysoké školy byly uzavřeny a do koncentračních táborů bylo odvečeno 1 200 vysokoškolských

---

¹⁷ 2011 [cit. 2011-08-10]. Dostupné z www.Blisty.cz vydané 2009-15-03

¹⁸ 2011 [cit. 2011-08-10]. Dostupné z www.Blisty.cz vydané 2009-15-03

studentů. Z důvodu připomenutí této události byl 17. listopad vyhlášen Mezinárodní uníí studentů Mezinárodním dnem studentstva.¹⁹

4.1 Události roku 1939 v Českých Budějovicích

1. leden 1939 v Českých Budějovicích jakoby předznamenal, co přijde. Toho dne poslal radní David blahopřejný telegram Hitlerovi, ve kterém ho ujišťoval o věrnosti českobudějovických Němců. Již v únoru tohoto roku se za výklady zdejších německých knihkupců začal objevovat Hitlerův Mein Kampf²⁰.

15. března byly Jižní Čechy obsazeny jednotkami 13. sboru třetí armády. V čele postupovala komanda jednotek SS, gestapa a policie. Gestapo se již v srpnu přestěhovalo z Retchovy vily do Kellerovy vily v Lannově třídě. Náměstí Přemysla Otakara II. bylo téměř okamžitě přejmenováno na Adolf Hitler Platz. Úřadovna kriminální policie byla zřízena v Otakarově ulici. Česká obecní samospráva byla zlikvidována a budějovické zastupitelstvo muselo k 17. březnu ukončit svou činnost

Do Českých Budějovic dorazilo speciální komando 15. března již v 6 hodin ráno. Předstihlo i armádu, která do města dorazila o pár hodin později. Nacisté začali se zatýkáním ihned po příjezdu. Mezi zatčenými byli úředníci, učitelé i místní policisté.

Během okupace se mnoho vlastenců zapojilo do odboje. Část z nich ztratila život na popravistiích nebo v koncentračních táborech. S okupací se kromě kolaborantů a zrádců nesmířil žádný příslušník českého národa. Aktivního odporu vůči okupantům doma i v zahraničí se zúčastnili i někteří rodáci či občané z Českobudějovicka, ale většina občanů žila v běžném každodenním rytmu života daném německým protektorátem. Již v prvních letech války se stala obětí gestapa významná odbojová organizace, tzv. prstýnkáři. Bylo mezi nimi hodně poštovních a železničních zaměstnanců. Někteří občané města bojovali na frontách proti nacistům.²¹

„Pamatuji si, že 15. března 1939 bylo velmi špatně počasí, ale šli jsme se podívat na příjezd nacistů do Českých Budějovic. Nám Čechům tekly slzy po tvářích, zatímco

---

¹⁹ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 218

²⁰ CHVOJKA, J. Město pod Černou věží. Č. Budějovice: ACTYS, 1992. ISBN 80-901234-0-6. Str. 186

²¹ 2011 [cit. 2011-11-20]. Dostupné WWW:

<http://www.BUDWeb.cz/mesto.budweb.cz/rubriky.asp?rubrika=8&id=57&page=1>

místní Němci je vítali s radostí. Rázem zapomněli, že do té doby vycházeli s Čechy velmi dobře. Byly to velmi smutné chvíle,“ přiblížila jeden z osudných dnů pamětnice Blanka Klimešová na besedě se žáky Střední školy obchodu služeb a podnikání v Českých Budějovicích.²²

4.2 Reflexe regionálního tisku

Jihočeské listy vyměnily podtitulek Časopis pro zájmy českého jihu za Neodvislý časopis pro zájmy českého jihu. Ještě 8. března 1939 tisknou články, které nijak nepozorňují na nervozitu českého národa. Titulní strana se věnuje běžnému dění v našem městě. Avšak již 11. března 1939 je na titulní straně článek s názvem „Naše národní existence je podmíněna záchranou duchových statků.“ Reaguje v něm na vyjádření prezidenta České akademie věd Prof. Dr. Šusty, který mimo jiné řekl: „Stát náš prožívá těžké chvíle a je třeba napsnouti všechny síly, aby uhájil své bytí na poli hmotných potřeb. Tento boj by však měl sotva pravý cíl, kdyby za ním nestálo vědomí, že ještě více našemu národu jde o záchranu duchových statků, které tvoří vlastní osobnost a nárok na svobodný vývoj.“²³

Na projev prezidenta Akademie věd odpověděl prezident Republiky Dr. Emil Hácha takto: “O našem dnešním postavení jste jistě, vážení pánové, neuvažovali s menší starostlivostí nežli já sám. Jsme si všichni vědomi, že dnes bojujeme o uhájení našeho bytí. I mě je samozřejmo, že naše národní existence je podmíněna především záchranou duchovních statků. Ale zachraňovat duchovní statky národa, znamená pečovat o jejich rozvoj, který naštěstí není podmíněn absolutně vzestupem hodnot politických i hmotných.“

Krajský časopis Národní jednoty pro jižní Čechy *Jihočeská jednota* píše 11. března téhož roku: “Události posledních dnů jsou rychlejší než denní tisk. Od posledního čísla vydání našeho listu, změnilo se velice mnoho. Změnila se mapa střední Evropy. Slovenský sněm rozhodl, že se Slovensko osamostatní. Tím byla odstraněna

---

²² 2012 [cit. 2012-02-21]. Dostupné WWW: <http://www.ssvos.cz/index.php?s=akt110602>

²³ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeské listy 8.3.1939

společná páska Čechů a Slováků a vláda pražská musila hledět ochránit země koruny svatováclavské. Proto se odebral Dr. Emil Hácha 14. března 1939 do Berlína ke kancléři Adolfu Hitlerovi. Berlínská ústřední správa pravi o výsledku návštěvy té a rozhovoru tohoto.“ Dále se rozepisuje o přijetí prezidenta říšským kancléřem a o jeho rozhodnutí vzít český národ pod svá „křídla“.²⁴

15. března tytéž noviny oznamují, že České Budějovice navštíví Říšský kancléř Adolf Hitler. Bližší datum zatím není určeno. Doporučuje se, aby obyvatelstvo české národnosti ozdobilo své domy prapory a hákovým křížem. Obyvatelstvo bylo upozorňováno na to, že prapory a vlajky zůstanou vyvěšeny až do odvolání.²⁵

Již 18. března 1939 se objevuje na stránkách *Jihočeských listů* poměrně velká fotografie a pod ní je psáno Vůdce a říšský kancléř Adolf Hitler. Článek, který je věnován tomuto tématu hlásá, že „Začíná nová kapitola v historii našeho národa“. Jak asi českému národu bylo při přečtení první věty článku, že správu českých zemí přejímá Německá říše, si lze asi stěží představit.

Jihočeské listy dále pokračují „President českého státu prohlásil, že klade osud českého národa a České země s plnou důvěrou do rukou Vůdce Německé říše. Vůdce přijal toto prohlášení a rozhodl se, že přijímá český národ pod ochranu Německé říše a že mu zaručí autonomní vývoj národního života a jeho vlastní svébytnost.“²⁶

Jihočeské listy v této souvislosti otiskly „Provolání k všemu občanstvu města Českých Budějovic“, ve kterém je opět psáno o rozhodnutí prezidenta E. Háchy v souvislosti o obsazení České a Moravskoslezské země. Komisařským vedením městské samosprávy byl tehdy pověřen p. radní Bedřich David. Článek apeluje na občanstvo Českých Budějovic o zachování naprostého klidu, pořádku a kázně.²⁷

22. března 1939 *Jihočeské listy* oznamují, že Adolf Hitler navštívil Prahu a Olomouc. Po cestě navštívil Brno, cestoval vlakem a celé město bylo na počest jeho

---

²⁴ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská jednota 11.3.1939

²⁵ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská jednota 15.3.1939

²⁶ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeské listy 18.3.1939

²⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeské listy 22.3.1939

návštěvy vyzdobeno. Vůdce byl uvítán vojskem a politickými úředníky, nemluvě o nepřehledném množství vítajícího obyvatelstva za velikého nadšení Němců.²⁸

---

²⁸ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeské listy 22.3.1939

5 Rok 1945

Do Humenného přijel zvláštní vlak. Dr. Edvard Beneš se jím po šesti letech vrátil spolu se členy svého doprovodu z exilu. Vítají je dvě čestné roty československých a sovětských vojáků. Psal se 3. duben 1945. O den později již byla ustanovena nová vláda a do jejího čela byl jmenován bývalý československý velvyslanec v SSSR Zdeněk Fierlinger. Nová vláda vznikla na základě jednání mezi dvěma centry zahraničního odboje, londýnským a moskevským. Tato jednání probíhala v březnu 1945 v Moskvě. Představy obou center se zásadně lišily, přesto nedošlo nikdy při jednání k dramatickým konfliktům. Londýnští a moskevští politikové se především dohodli na snaze zajistit si v osvobozené vlasti mocenské pozice.²⁹

Principem poválečného politického života měla být národní jednota. Právě nejednotnost a roztržičnost byly hlavní příčinou tragického konce první republiky. Byl vytvořen orgán, který měl zastoupení všech politických stran – Národní fronta Čechů a Slováků. Byla jí umožněna pravomoc rozhodovat, kterým stranám bude do budoucna povolena činnost. Národní fronta byla v politickém systému poválečného státu postavena do značné míry nad parlament a především mimo demokratickou kontrolu.³⁰

Léta potlačovaná nenávist k nacismu dostala konečně průchod a lidé na celém území protektorátu začali spontánně přemalovávat a odstraňovat německé nápisy a symboly. České banky přestaly měnit říšské marky na koruny a pražští obchodníci a průvodčí v tramvajích odmítali marky přijímat. Dopoledne 5. května v centru Prahy na Můstku a náměstí Republiky stovky obyvatel bouřlivě pozdravovaly četnický pohotovostní oddíl, který bojkotoval protipartyzánskou akci. Z oken obchodních domů vyházely prodavačky trikolóry v národních barvách. V davu se šířily fámy o přítomnosti americké armády v Berouně a v Ruzyni, o zajetí zastupujícího říšského protektora K. H. Franka a o údajné sebevraždě kolaborantského ministra E. Moravce. Velitel západních spojeneckých vojsk Dwight Eisenhower již 4. května nabízel sovětskému velitelství, že osvobodí Prahu. Náčelník sovětského generálního štábu Antonov to ale odmítl s tvrzením, že Rudá armáda už je pryč na cestě. První sovětské jednotky

---

²⁹ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 249

³⁰ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 250

1. ukrajinského frontu však vyrazily do Čech až 6. května. V nervózní atmosféře docházelo k prvním potyčkám s německými vojáky a policisty. V protinacistických náladách působilo jako roznětka, když čeští hlasatelé začali 5. května ráno vysílat jen česky a hráli zakázané české písně. Vysílání Českého rozhlasu bylo pro národ ohromným povzbuzením a vysílané informace měly velký strategický význam pro začínající povstání. Němci nasadili proti rozhlasu jednotky SS a hned nato přijeli na pomoc Českému rozhlasu čeští policisté a další povstalci. V 11.49 hodin hlásil městský pouliční rozhlas: „Českoslovenští občané: Hitlerovo Německo je rozdrceno. Třetí říše přestala existovat! Pryč s válkou! Všichni ihned zastavte práci! Nikdo nesud'te, nikdo nesmíte trestat, ať Čecha nebo Němce, na to jsou lidové soudy. Varujeme všechny Němce před jakýmkoliv zakročením. Česká policie, české četnictvo, vládní vojsko a jiné útvary uposlechnou bezpodmínečně pokynů Národních výborů. Kdo tak neučiní, je zbabělec a zrádce! Stojíme neochvějně za československou vládou!“³¹

Městský rozhlas převzal a vysílal i známé volání o pomoc československému rozhlasu: „Voláme českou policii, četnictvo a ozbrojené jednotky! Pomozte československému rozhlasu ve Schwerinově třídě, kde čeští lidé bojují o jeho záchranu! Vchod z Balbínovy ulice je úplně volný! Voláme českou policii, četnictvo a ozbrojené jednotky na pomoc československému rozhlasu!“³²

V prudkých bojích na Vinohradech a v okolí se naplno rozhořelo Pražské povstání. Po výzvách Českého rozhlasu začali Pražané v noci na 6. května stavět stovky barikád. Hromady dlažebních kostek a všech možných pevných předmětů stály napříč ulicemi, aby poskytly povstalcům úkryt před střelbou a znemožnily pohyb německé vojenské techniky. Na Vinohradské třídě vyrostly před rozhlasem dvě barikády a v blízkém okolí dalších dvacet. Mezitím povstalci zdokonalili svou organizovanost a zajišťovali spojení a vyzbrojování svých jednotek. Povstalcům se podařilo ukořistit asi deset improvizovaných obrněných vlaků, stejné množství obrněných vozidel a dvě baterie protiletadlových děl. Mimo Prahu povstalci zablokovali nebo zajali většinu německých posádek. 7. května už povstalcům na většině míst dochází střelivo a proti dobře vyzbrojeným a vycvičeným esesákům a německé armádě se nedostávaly zbraně. Ráno zaútočily mimopražské síly Wehrmachtu a Waffen-SS ve směrech Kobylisy – Trojský most, Vysočany – Karlín, Hrdlořezy – Žižkov a Pankrác – Michle. Němci brutálně vyu-

---

³¹2012 [cit. 2011-03-16]. Dostupné WWW: http://www.rozhlas.cz/wwii/osvobozeni/_zprava/165184

³²2012 [cit. 2011-03-16]. Dostupné WWW: http://www.rozhlas.cz/wwii/osvobozeni/_zprava/165184

žili jako rukojmí civilisty včetně žen a dětí, které dokonce hnali před tanky. Trojský most padl v 16 hodin. Německé jednotky postoupily přes Karlín a obsadily Masarykovo nádraží. Zajatí povstalci byli nemilosrdně zmasakrováni. Útok z Hrdlořez zastavili povstalci na Ohradě. Na Pankráci se udrželi za pomoci vlasovců. Revoluční tankové jednotce se podařilo odrazit útok nacistů proti vysílači Českého rozhlasu ve Strašnicích. Původně měla do Prahy dorazit sovětská vojska z východu, ale těžký odpor Němců u Ostravy a Brna je vážně zpomalil. Masakrům v Praze mohli zabránit Američané, kteří při osvobozování západních Čech postupovali rychleji. Sověti však za žádnou cenu nechtěli Američany pustit do Čech dál, než jak to stanovila demarkační linie. Do Prahy dorazily tanky 1. ukrajinského frontu 9. května ve 4 hodiny ráno. V 8 hodin Český rozhlas začal vyzývat Pražany, aby odstraňovali barikády a pomáhali tak postupu Sovětů. Jejich tankové a mechanizované jednotky se střetly s Němci dopoledne v Dejvicích, na Klárově a U Bulhara. Do večera sovětské jednotky vytvořily obranný kruh kolem města. Skupina německých armád Mitte už ale z větší části ustoupila. Avšak ne všichni Němci v podvečer kapitulovali. Velitel Waffen-SS v Čechách a na Moravě SS-Gruppenführer Carl von Pückler-Burghaus předal budovu Právnické fakulty pražským povstalcům a opustil Prahu až ráno s poslední německou kolonou. Kapituloval teprve 12. května před americkými a sovětskými vojáky v Čimelicích a bezprostředně po kapitulaci se zastřelil. K posledním bojům došlo v noci z 11. na 12. května na Mirovicu.³³

Pražské povstání trvalo čtyři dny. Bylo při něm zabito jeden a půl tisíce Čechů, mezi nimi bylo i nemalé množství žen, dětí a bezbranných starých občanů. Počet zabitých německých občanů a vojáků se odhaduje na jeden tisíc.

Druhá světová válka byla nejkrvavějším konfliktem v dějinách lidstva. Počet jejích obětí se odhaduje na 50–70 milionů. Československo se s 340 000 zmařenými životy umístilo v tomto krutém žebříčku na 15. místě. Nejvíce mrtvých tvořily oběti holocaustu, v boji zahynulo zhruba 7 500 vojáků. V českých zemích byla postižena represí především elita národa. Na popravištích a v koncentračních táborech zahynuli Vladimír Vančura, Karel Poláček, Jaroslav Kratochvíl, Bedřich Václavek, Karel Hašler, Josef Čapek i jiné osobnosti světa kultury, desítky univerzitních profesorů a mnozí další.³⁴

---

³³2012 [cit. 2011-03-16]. Dostupné WWW: http://www.rozhlas.cz/wwii/osvobozeni/_zprava/165184

³⁴ CUHRA, J., ELLINGER, J., GJURIČOVÁ, A., SMETANA, V. České země v evropských dějinách: Díl čtvrtý od roku 1918. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. Str. 151

5.1 Události roku 1945 v Českých Budějovicích

Zatímco 5. květen 1945 byl pro mnohá města dnem svobody, České Budějovice byly plně nevyzpytatelných prchajících Němců, včetně vojenských jednotek. Moc nad městem a okolím měl v rukou již Revoluční národní výbor v čele s plukovníkem Vávrou. K největším zmatkům došlo 9. května, kdy Němci a němečtí vojáci prchající z města a okolí několikrát změnili směr úprku podle informací, odkud se blíží která vojska spojeneckých armád. 9. května prchal i starosta David. Jeho automobil několikrát změnil směr, až pro poruchu zastavil u dnešní Polikliniky Sever. David se raději zastřelil. Osvobození města se však blížilo. Americká vojska sice měla již obsazené Českokrumlovsko a další oblasti jižně a jihozápadně od Budějovic, ale demarkační čára jim bránila v dalším postupu. Dne 9. května 1945 v 17.30 vjela vojska Rudé armády slavnostně na českobudějovické Náměstí a jihočeská metropole byla opět svobodná. České Budějovice osvobodila vojska 2. ukrajinského frontu maršála R. J. Malinovského, resp. 86. gardová střelecká divize generála V. S. Sokolovského.³⁵

V květnu 1945 vznikl ve městě Revoluční národní výbor v čele s komunistou MUDr. Rudolfem Burešem. Dne 5. května převzali členové radnici a prohlásili se za jediný orgán státní moci.

Pamětnice Blanka Klimešová zavzpomínala na květen 1945 v Českých Budějovicích. Ve středu 1. června 2011 se s ní sešli někteří žáci Střední školy obchodu, služeb a podnikání. Byla to velmi zajímavá beseda. Přišla mezi ně 82letá dáma, která prožila část 2. světové války v Českých Budějovicích. Její muž navíc patřil k trojici mužů, kteří již 5. května 1945 strhli z věže českobudějovické radnice nenáviděný symbol nacistické zvěle – hákový kříž. Válka zastihla paní Klimešovou, když jí bylo deset let. Jak říká, ukradla jí dětství, jako mnoha dalším vrstevníkům.³⁶

5.2 Reflexe regionálního tisku

Jihočeská jednota 4. května 1945 je psána s velmi optimistickou náladou. Titulní stranu zdobí fotografie „Jaro na vsi“ a básně Zdeňka Koňáka oslavující jaro a jarní

---

³⁵ 2012 [cit. 2012-02-06].Dostupné WWW:

<http://www.budweb.cz/cesky/budejovice/historie/osvobozeni45.htm>

³⁶ 2012 [cit. 2012-02-21].Dostupné WWW: <http://www.ssvos.cz/index.php?s=akt110602>

náladu s názvy „Kvetoucí třešně a Kouzla lásky“. Konec války dýchá na čtenáře z celého výtisku. Část strany je však ještě věnována vojensko-politické situaci.³⁷

19. května 1945 je *Jihočeská Pravda* ve znamení díky Sovětské armádě. Nechybí ani některé titulky psány v azbuce. Titulní stranu zdobí fotografie Maršála SSSR I. V. Stalina, Prezidenta ČSFR Dr. E. Beneše a Generálmajora Rudé armády Sokolovského.³⁸

27. června 1945 přinášejí tytéž noviny vzpomínku na první velkou manifestaci konanou na Stadionu v Českých Budějovicích dne 22. června 1941. Vzpomínkovou akci zahájil předseda Národního výboru dr. Bureš se slovy: „Tento den 22. červen znamenal počátek konce německého nacismu“.

Dále noviny upozornily na manifestaci, která se konala na Kleti. „Hned v první organizační fázi vystoupili společnou cestu hoši z Českých Budějovic a Českého Krumlova, aby jednotným vystoupením dali najevo, že kraj přeplněný německými a jinými utečenci z celé Evropy je krajem českým.“ Celý článek je silně protiněmecký s protifašistickými hesly, čemuž se v té době nelze vůbec divit.³⁹

V Českých Budějovicích, jak popisuje *Jihočeská pravda*, byly dne 3. července 1945 nalezeny dokumenty, které jsou důkazem německého běsnění v Lidicích. Fotografie s poznámkami a různými podklady odevzdal místnímu Národnímu výboru vojín v záloze František Maxa. I takové informace přinášela místní periodika.⁴⁰

Konci války jsou věnovány i články *Jihočecha*. Červnové vydání popisuje zděšení Němců při příjezdu Rudé armády. Noviny píší: „V pražské revoluci se ukázali Němci pod vedením K. H. Franka takoví, jací jsou – zbabělí a zločinní. Většina našich lidí byla dávno před revolucí přesvědčena, že Němci ví, že to mají prohrané, že se jednoho dne ztratí jako pára. Pražské boje a barikády ukázaly opak. Frank a jeho zločinci

---

³⁷ Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice, Jihočeská jednota, 4.5.1945

³⁸ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 19.5.1945

³⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 27.6.1945

⁴⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 3.7.1945

ještě v květnové revoluci popravovali a mučili naše vězněné a zajaté. Kdyby bývali měli možnost, Prahu by srovnali se zemí.“⁴¹

11. července 1945 se *Jihočeská pravda* věnuje sjezdu družstevníků dne 8. července téhož roku a přináší referát sekčního šéfa ministerstva zemědělství. V něm ministr zemědělství ujišťuje občany, že všem jihočeským zemědělcům bude poskytnuta všechna péče a podpora vlády.⁴²

Budweiser Zeitung (Budějovické noviny) 4. května 1945 vyjadřují upřímnou soustrast nad úmrtím Adolfa Hitlera. Informují o odeslaném telegramu Dr. Háchou. Stejnou soustrast vyjádřil i předseda protektorátní vlády. Byl vydán příkaz německého státního ministra pro Čechy a Moravu s heslem „Pro nás Führer není mrtvý“.⁴³

---

⁴¹ Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice, Jihočech, 10.6.1945

⁴² Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 11.7.1945

⁴³ Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice, Budweiser Zeitung, 4.5.1945

6 Rok 1948

Období od května 1945 do února 1948 bylo nejčastěji označováno jako lidově demokratický systém. Šlo v podstatě o systém Národní fronty s omezenou demokracií. Politickou moc představovala právě tzv. Národní fronta Čechů a Slováků, sdružující politické strany, které se podílely na protifašistickém boji. Zdaleka se však nejednalo o parlamentní demokracii, na kterou jsme zvyklí ze západoevropského typu. V poválečných měsících nahradily zákonodárnou moc prezidentské dekrety. V zahraniční politice slábly vazby se západem a sílilo spojení se Sovětským svazem. Demokracie ve společnosti byla na míle vzdálená od reality. KSČ se stala nejsilnější politickou stranou. Neváhala zneužít společenské organizace, zejména odbory, které pracovaly v její prospěch. V roce 1948 využili komunisté příležitosti k uskutečnění mocenského převratu, který měl specifický průběh. Formálně byly zachovány všechny instituce (prezident, ústava, parlament, vláda), byly však mimoústavními prostředky vyřazeny z vlivu na řešení politické krize. Tím bylo zamezeno byť minimálnímu odporu, neboť se na něj nezmohly ani nekomunistické (demokratické) politické strany.

V únoru 1948 došlo k zásadní změně dosavadního způsobu života společnosti, jejích politických, ekonomických a kulturních organizací. Přišly i změny životního stylu všech vrstev společnosti. Demonstracemi, manifestacemi, sjezdy a akčními výbory se většina obyvatel vyslovila v daný okamžik mimoparlamentní cestou pro politiku KSČ. Tak se jevilo vítězství KSČ jako vůle a přání pracujících vrstev obou národů. V Československu tak nastalo dlouhé období vlády jedné strany. 9. května byla přijata Ústava a prezidentem republiky byl zvolen Klement Gottwald. České země tak na čtyři desítky let zmizely za „železnou oponou“.⁴⁴

Pro upřesnění Benešova postoje uvádím v plném znění dokument, který byl adresován vedení KSČ a při odpolední audienci předám osobně do rukou Klementa Gottwalda. Beneš psal:

---

⁴⁴ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 271

Vážení pánové,

Zaslali jste mi dne 21. února 1948 dopis, ve kterém mi sdělujete své stanovisko k řešení vládní krize a žádáte mě, abych se s ním ztotožnil. Dovolte mi, abych formuloval stanoviska svá: Cítím plně a těžce velkou odpovědnost v této osudové chvíli našeho národního a státního života. Od první chvíle této krize myslím na situaci, jak se vytvářela, zapojuji si tyto události do velkých souvislostí světových a vývojových. Snažím se jasně vidět nejen okamžitou situaci, ale i její příčiny, které k ní vedly, a důsledky, které může mít to nebo ono rozhodnutí. Cítím dobře ony mohutné síly, jimiž je dnešní situace formována.

Při klidném, věcném, nevášnivém a objektivním posuzování situace vidím, že společnou vůlí nejrůznějších skupin našeho občanstva, které se na mne obracejí, je vůle po míru a klidu, po řádu a kázni, kázni dobrovolně si ukládané, po pokrokovém a také opravdu socialistickém životě.

Jak toho cíle dosáhnout? Znáte mé upřímné demokratické vyznání víry. Nemohu než zůstat mu věren i v této chvíli, neboť demokracie podle mého přesvědčení je jediná spolehlivá a trvalá základna slušného a důstojného lidského života. Trvám na parlamentní demokracii a na parlamentní vládě jako na hranicích demokracie. Podotýkám, že dobře znám ovšem její nutný sociální a hospodářský obsah. Stavěl jsem svou politickou práci na těchto principech a nemohu, aniž bych zradil sám sebe, jednat jinak. Také dnešní krize demokracie u nás může být překonána jen demokratickou a parlamentní cestou. Nepřecházím tím požadavky vaše.

Za nositelky politické odpovědnosti pokládám všechny naše politické strany, sdružené v Národní frontě. Přijali jsme všichni princip Národní fronty a ten se nám až do nedávné doby, kdy krize začala osvědčil. Krizí tou podle mne není však popřen princip sám. Jsem přesvědčen, že na tomto principu se dá i nadále docílit nezbytné spolupráce všech, dají se vyřešit všechny spory k svrchovanému prospěchu národa a společného státu Čechů a Slováků. Jednal jsem proto s pěti politickým stranami. Vyslechl jsem jejich názory, některé podaly je také písemně. Jsou to věci závažné, nemohu jich prostě nedbat. Proto znovu musím činit apel na všechny, abychom cestou parlamentní a cestou Národní fronty našli smírné řešení a novou úspěšnou spolupráci. Tolik po stránce formální.

Po stránce osobní je pro mne jasné, jak jsem již řekl, že předsedou vlády bude předseda nejsilnější strany Klement Gottwald. Konečně po stránce věcné je pro mne jasné, že socialismus je způsob života, kterého si přeje převážná část našeho národa.

Věřím přitom, že socialismem je slučitelná určitá míra svobody a svornosti, ony nezbytné principy celého našeho národního života. O svobodu usiloval národ živelně takřka v celých svých dějinách. Ty nám také ukázaly, kam vede nesvornost, prosím Vás proto snažně, uvědomme si tyto skutečnosti a učinme je východiskem našeho jednání. Začněme všichni společně znovu se o další trvalé spolupráci dohodovat a nedopusťme prodlužování rozpolcení národa na dvě svářící se polovice. Věřím, že rozumná dohoda je možná. Protože je nezbytně nutná.

Jsem Váš dr. Edvard Beneš v. r.⁴⁵

Beneš chtěl, aby se sešlo vedení všech politických stran a dohodlo se na řadě kompromisů. Kompromis a dohoda pro něho znamenaly, že ustoupí všichni, někdo více, někdo méně, ale ochota k dohodě bude na obou stranách. Jednoznačně se stavěl ke komunistům jako k jedné z demokratických stran, což se ukázalo jako veliký omyl. Komunisté začali okamžitě psát odpověď na tento dopis a ještě večer jej dopravili do prezidentské kanceláře. V odpovědi šlo o oznámení neústupnosti, obvinili demokraty z ohrožování státu a přípravy puče. Argumentovali mohutnými lidovými demonstracemi a poukazovali na vůli lidu toužící po změně.

Posledním dnem československé vládní krize byla středa 25. února. Tento den byl nazýván dnem vítězství a každoročně komunisty oslavován až do roku 1989. Po celou dobu komunistické vlády byl tento den jedním z nejvýznamnějších svátků. Ve všech politických stranách kromě komunistické vládla nepřehledná situace. Beneš si na Hradě připravoval finální jednání, chtěl se vyhnout konfliktu, ve kterém už nešlo taktizovat. Rozhodl se vyhovět Gottwaldovi, avšak zároveň si chtěl zachovat svou tvář. Došlo k jednání mezi Gottwaldem a Benešem, kterého se účastnil Antonín Zápotocký, Václav Nosek a z Benešovy strany byl přítomen kancléř Smutný. Gottwald předal Benešovi koncept, který začínal těmito větami:

„Pane prezidente! Dne 20. února 1948 podali do Vašich rukou demisi členové vlády, zastupující stranu národně socialistickou, lidovou a demokratickou. Tím vznikla nutnost doplnění a rekonstrukce vlády.“ Před slůvko „Tím“ Gottwald vlastní rukou vsunul větu: „Dnes podávající demisi pan náměstek předsedy vlády pan František Tymeš a pan ministr výživy Václav Majer.“ Dokument dále pokračuje: „Po jednání se všemi

---

⁴⁵ VEBER, V. Osudové únorové dny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Edice Česká historie sv. 17. ISBN 978-80-7106-941-6. Str. 322-323

v úvahu přicházejícími politickými činiteli dovoluji si Vám navrhnouti, aby jste podané demise přijal a v náhradu za odstoupivší členy vlády jmenoval nové, takže by vláda po novém jmenování byla složena takto“, pak následoval výčet ministrů a resortů.⁴⁶

6.1 Události roku 1948 v Českých Budějovicích

V Českých Budějovicích způsobil tzv. Vítězný únor masový příliv lidí do KSČ. První týden vlády Gottwalda vstoupilo na území kraje do KSČ 8 000 nových členů. Do voleb v květnu 1948 zvýšila KSČ počet svých členů na trojnásobek. Přesně na 74 800 členů, což byla čtvrtina voličů.

Rozvoj města pokračoval. Stavěly se sloupy a vedení pro trolejbusy, projektovale se výstavba nových domů na Pražské. Plánovala se výstavba dalších činžovních domů ve městě a připravovala se stavba lipenské přehrady. Hodně občanů se ze změny radovalo a veselilo a věřili ideje „Lepších zítřků“. Vytvářely se akční odbory a malí a střední živnostníci byli ujišťováni, že se opravdu nemají čeho obávat. Na podzim 1948 navštívil město ministr průmyslu Gustav Klimenta a živnostníky uklidnil, že budou moci nadále pracovat na svém. Uvěřilo se snadno. Po válce žádný blahobyt nebyl a Gottwald slíbil, že bude. Na to český národ slyšel.⁴⁷

Na zámečku Sokolov za Včelnou byla slavnostně otevřena Krajská politická škola KSČ. Mladí členové tam byli vzděláváni ve vědeckém komunismu a marx-leninismu. První turnusy byly čtyřdenní, ráno se začínalo rozcvičkou. Vše bylo myšleno naprosto vážně. Nebylo to školní gaudium. V následujícím roce byl ředitelem této školy zvolen Lubomír Štrougal, který se ve své kariéře postupně stal ministrem zemědělství a vnitra. Později byl jmenován československým premiérem.⁴⁸

---

⁴⁶ VEBER, V. Osudové únorové dny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Edice Česká historie sv. 17. ISBN 978-80-7106-941-6. Str. 331

⁴⁷ SCHINKO, J. Česká budějovice 1948-1989: Když se psalo, co se smělo. České Budějovice: Milan Binder, 2006. Str 6

⁴⁸ SCHINKO, J. Česká budějovice 1948-1989: Když se psalo, co se smělo. České Budějovice: Milan Binder, 2006. Str. 8

6.2 Reflexe regionálního tisku

Akční výbory přejímají kontrolu hospodářství v kraji. Tak podobně vypadají titulky regionálního tisku v Českých Budějovicích začátkem roku 1948. Začátkem února popisuje *Jihočeská pravda* založení akčního výboru Národní fronty ve Strakoniciích. 7. března téhož roku vychází zpráva krajského akčního výboru jihočeských novinářů: „Jihočeští novináři, vědomi si své velké zodpovědnosti vůči svým spoluobčanům, učinili na této schůzi řadu důležitých usnesení, týkajících se nového uspořádání vydávání časopisů a pojednali o některých redaktorech, kteří se těžce prohřešili proti své stavovské cti. Bylo usneseno předložit krajskému akčnímu výboru návrh jihočeských novinářů na změnu názvu týdeníku Naše svoboda. Rovněž bylo učiněno usnesení, aby periodické týdeníky Písecký kraj a Písecké listy byly s okamžitou platností zastaveny. Časopis Jihočeská pravda bude pověřen zpravodajstvím krajského akčního výboru...“⁴⁹

Na stránkách novin a časopisů se začalo čím dál tím více objevovat slovíčko „znárodnění“. 23. února je na jedné straně *Jihočeských listů* otázkám znárodnění věnováno hned několik článků. Například firmě Bratři Zátkové v Březí u Českých Budějovic v souvislosti o nutnosti znárodnění tohoto monopolu je věnován poměrně velký článek. Pozornosti neunikne ani firma Schulz z Jindřichova Hradce, která podle pisatele znárodnění také nemůže uniknout. Vždyť dle názoru v článku, vše patří do rukou poctivého českého lidu.⁵⁰

6.3 Vzpomínky pamětníků – novinářů

Bohužel, vzpomínky pamětníků – novinářů do roku 1948 nesahají. Při svém vyprávění malinko zavzpomínal redaktor Vladimír Majer: „Únor 1948 mi dozněl také vlastně až na stará kolena, když jsem v tehdejších číslech Jihočeské pravdy listoval pro připomenutí doby trochu cíleněji. Jako se mi nad hloubkou nenávisti lidí rozjitřených čerstvými událostmi z války tajil dech v případech poprav, po únoru jsem byl snad ještě víc šokován nenávistí nyní již třídní. Tím, jak lavinovitě se šířilo uplatňování moci těmi

---

⁴⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 07.3.1948

⁵⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 23.2.1948

„prokádrovanými“, jak rychle vznikaly různé ty výbory a sousedi likvidovali sousedy vyháněním na druhý konec republiky či udáváním končícím ještě horšími důsledky nejspíš i jen ze závidi, ze soukromých osobních svárů... Tahle atmosféra se dá krásně vysledovat z těch starých novin a tou samozřejmostí, s jakou je podávána, děsí.“

7 Rok 1968

Události, k nimž v roce 1968 hned od prvních dnů docházelo, překonaly očekávání všech, kteří usilovali o změny jak v politické, tak i hospodářské oblasti. KSČ byla zmítána krizí a východisko začala hledat v co nejširší demokratizaci. Současně s tím se však demokratizovala i celá společnost. V té době docházelo ke změnám, které se pro většinu lidí stávaly často nepředstavitelné. Po dvaceti letech komunistické vlády byla zrušena cenzura. Nejpalčivější problémy byly takřka denně probírány v denním tisku, rozhlase a televizi. Na tu dobu téměř nepředstavitelný úkaz. Od 3. ledna pokračovalo prosincové zasedání ÚV KSČ. Znamenalo počátek změn, které byly poté ve světě známé jako Pražské jaro.

6. ledna byl do funkce 1. tajemníka strany zvolen do té doby neznámý Alexander Dubček. Neznámý stranický funkcionář, který nevalil odpůrcům ani zastáncům Novotného. Tomu byla ponechána funkce prezidenta republiky. Volba Dubčeka, který byl slovenské národnosti, do této vysoké funkce navíc pomohla uklidnit slovensko-české vztahy, které byly vinou nevhodného Novotného vystupování v té době rozjitřeny.⁵¹

Lednové zasedání bylo velkou změnou v životě strany. V této chvíli však ještě normální občan dění ve straně nevěnoval pozornost. O pár týdnů později však bude všechno jinak. Lidé spjatí s deformacemi minulých let nemohli změnám nadále odolávat. Svých míst se tak vzdali ministr vnitra, předseda Ústřední rady odborů, předseda Československého svazu mládeže, předseda Slovenské národní rady a další. Sílily hlasy požadující odstoupení prezidenta republiky Antonína Novotného. Ten však takový krok neměl rozhodně v úmyslu a svou pozici byl odhodlán bránit až do samého konce. Usiloval o zefektivnění práce prezidentského úřadu a posílení jeho významu. Svou pozici chtěl posílit pevnějším postavením funkce prezidenta na politické scéně.⁵²

Antonín Novotný byl v březnu 1968 ze své funkce nakonec odvolán. Novým prezidentem se stal Ludvík Svoboda, bývalý velitel čs. jednotky v SSSR a pozdější ministr obrany. Nový prezident vzápětí jmenoval novou vládu v čele s Oldřichem Černíkem a Josef Smrkovský zaujal místo předsedy Národního shromáždění.

---

⁵¹ 2012 [cit. 2012-03-01]. Dostupné WWW: <http://www.totaliza.cz/1968/1969/02.php>

⁵² PERNES, J. Takoví nám vládli: Komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili. Praha: BRÁNA, 2003. ISBN 80-7243-162-5. Str. 267

Dne 27. června 1968 (v podvečer okresních konferencí KSČ) otiskly některé noviny „Prohlášení 2 000 slov“, které zřetelně naznačilo, že v reformním procesu je třeba pokračovat bez ohledu na KSČ a v případě potřeby i proti jejím zájmům.⁵³

Dne 20. srpna 1968 začalo jednat předsednictvo ÚV KSČ. Někteří členové se pokusili využít situace ke změně politického kurzu, protože byli nepochybně informováni o chystajícím se vpádu vojsk Varšavského paktu (s výjimkou Rumunska), který začal týž den v pozdních večerních hodinách. Druhý den (21. srpna 1968) se na československém území nacházelo 750 000 cizích vojáků a na 6 000 tanků. Představitelé KSČ a státu byli odvezeni na sovětské území. Na ozbrojený odpor nebylo ani pomysleno, avšak spontánní odpor proti okupaci sovětské vedení velmi zaskočil. Neustávaly stávkové akce, manifestace, objevilo se množství tiskovin a letáků, které vyjadřovaly vedení státu podporu.⁵⁴

Demokratický svět byl invazí do Československa značně zaskočen. „Normalizace“ poměrů v československé společnosti proběhla v několika fázích. V období mezi 27. srpnem 1968 a listopadem téhož roku se v Československu, které již opět nebylo právním a suverénním státem, uplatnily nové politické faktory. Sovětská armáda zůstala v zemi, sovětská rozvědka a velvyslanectví SSSR se hrubě podílelo na vměšování do vývoje československého státu.

Odpor proti okupaci však přetrvával v rámci studentského hnutí a odborů. Došlo k řadě protestních akcí proti sovětské okupaci. Vlna protestů a odporu Čechů a Slováků vyvrcholila v souvislosti s protestním sebeupálením Jana Palacha v lednu 1969 a Jana Zajíce v únoru téhož roku. Tyto činy šokovaly celou světovou veřejnost.⁵⁵

Tak se na celých dvacet let uzavřela opona. Lidé žili dál ve svých představách o svobodném a demokratickém státě, ale cesta k jejich vysněnému cíli byla ještě daleká.

---

⁵³ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 284

⁵⁴ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 286

⁵⁵ KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0. Str. 289

7.1 Události roku 1968 v Českých Budějovicích

Srpnové události v roce 1968 popisují pamětníci. Mgr. Eybert, senátor PČR a starosta Chýnova na svých stránkách vzpomíná:

„Ještě mi nebylo 18 let, střední školu za sebou, na pedák v Českých Budějovicích jsem měl nastoupit za pár týdnů. Máma mě o prázdninách budí nezvykle velmi brzo, jakmile před pátou vstává do práce v Tapě. „Vstávej, něco se děje, v rádiu říkají, že nás přepadli Rusové!“ Táta se ani nezdržoval a spěchal do práce. Pustil jsem rádio, televizi a hltal poslední zprávy, vývoj situace. Když jsem jakžtakž pochopil, co se děje, vyrazil jsem ven. Našlápnul jsem motorku a honem do města. Všude hodně lidí, diskutujících, rozčilujících se. Jak nám tohle mohli udělat! Vznikají první nápisy proti okupantům, lidé otáčejí ukazatele směrů, aby pletli postupující vojska. Hrozí a spílají projíždějícím vojskům. Dav lidí na křižovatce u Hotelu Jordán uklidňují vojáci z tanku střelbou z kulometu. V panice se pokoušíme ukryt, kde se jen dá. Přesto máme škodolibou radost, že místo na Bechyni vyrazili za Žižkovo náměstí. Na motorce se vydávám i na obhlídku okolí Tábora. Za Drhovicemi stojí na silnici dlouhá řada vojenské techniky. Tanky, nákladní auta. Blokují průjezd jednoho pruhu silnice v právě vrcholící době žní. Spolu s několika dalšími kluky na motorkách, pionýrech, se pokoušíme organizovat dopravu aut, vždy nějakou dobu v jednom směru, pak zase v opačném. Diskutujeme s obyčejnými vojáky. Zprvu opatrně, pak živě. Agresivně, když zjišťujeme, že oni ani nevědí, ve které zemi jsou a proč tu vlastně jsou. Druhý, nebo možná třetí den se technika stáhla ze silnice vedle ní, do travnatého pruhu. Jak a komu se podařilo přesvědčit velícího důstojníka, nevím, ale pro dopravu to byl velký přínos a my jsme se tam stali zbytečnými, tedy alespoň co se týkalo organizování dopravy. Diskuze s vojáky jsme vedli ještě příští den, a to už na nich bylo vidět, jak jsou nervózní, hladoví, otrávení a nevyspalí.

V průběhu dalších dní docházelo i k tragédiím. Byl například zastřelen řidič služebního automobilu, a to jen proto, že voják okupační armády vyhodnotil prsknutí motoru do výfuku jako výstřel z jedoucího auta po něm, a dávkou ze své zbraně jedoucí auto pokropil. Viděl jsem však také tragédii ruských vojáků, kteří se sice možná nějakou drobností provinili u své jednotky, ale byli za ni krutě potrestáni smrtí.

Na bramborové brigádě cestou z pole mezi Klášterem a Alberčí traktorista vezoucí mě spolu s plným valníkem pylů brambor do JZD zastavil a se slovy „tamhle leží plachta, hod' ji na vůz, bude se hodit“ mě pro ni poslal. Vzal jsem za ni a s hrůzou zjis-

til, že pod ní leží mrtví ruští vojáci. Mazali jsme honem pryč. Druhý den ráno jsem cestou na pole pokukoval, plachta pryč, mrtví vojáci pryč.

Pamatuji si na projevy „čelních“ představitelů okresní úrovně tehdejší doby odsuzující vpád do naší země v městském rozhlase, na články v Jihočeské pravdě i v Palcátu. Bohužel si však také pamatuji, jak rychle někteří „prohlédli“, když jim začalo být jasné, jak vývoj příštích dnů, měsíců a let bude vypadat. Vzpomínám si na bouřlivé schůze, mítingy v jídelně menzy, na hladovku na budějovickém náměstí u kašny se Samsonem, na provokatéry v kožených kabátech, na výrok velitele VB Č. Budějovic v menze, že policisté nikoho nemlátili obušky, i na záda mých kolegů, kteří mu je tam hned ukázali, zmalované modrými pruhy. Na výmluvy, kterými komentoval nevyvěšení českých vlajek 28. října a vyvěšení sovětských 7. listopadu. Také si dobře vzpomínám na den, kdy Husáka zvolili „králem“. Nádraží byla obšancovaná, aby se studenti nemohli dostat do Prahy na celorepublikový vysokoškolský výbor, a na to, jak jsem představitele jihočeského výboru vezl do Prahy na jednání, v lednu, ve své Tatričce, venku mráz, v autě mráz.

Po protestu Jana Palacha, po jeho silném demonstrativním činu sebeobětování nejstrašnější dobrovolnou smrtí, upálením, se budějovické studentstvo rozhodlo pro protestní pochod z Č. Budějovic do Prahy. Nevím už, kolik nás šlo, bylo to však něco mezi 100–200 účastníky. Silnice klouzaly, mráz štípal, ale podpora lidí po trase nám dávala sílu. Čaj, jablka, namazaný chleba, zaplacená útrata snídaně v Poříčí n. Sázavou šoféry, kteří toho také moc neměli, nás posilovaly, a tak většina po třech dnech, po přespání v Táboře a Benešově, dorazila s transparenty na Palachův pohřeb, poslední velkou demonstraci odporu proti vpádu spojeneckých vojsk.

Dobře si však pamatuji i na povinný „studijní“ materiál „Poučení z krizového vývoje“, na čistky v profesionálních řadách Pedagogické fakulty, kdy řada námi uznávaných profesorů musela, co musela, byla odejita ze svých funkcí, neboť odmítali rychle prohlédnout, na rozdíl od jiných, zpravidla o co více ambiciózních, o to méně erudovaných odborníků. A taky si pamatuji na otázku prověřkové komise, která mi byla před připuštěním ke státnicím položena počátkem roku 1972: „Soudruhu, jak věříš nynějšímu vedení strany a vlády?“ Moje odpověď, že nevím, jak jejich jednání mám věřit, protože nevím, jak po zkušenostech s negativním hodnocením éry Gottwalda, éry Zápotockého, éry Novotného, ale i éry Dubčeka bude příštím vedením hodnocena éra normalizačního vedení, je jednak neuspokojila, ale možná i trochu zaskočila. Pohovor byl rychle ukončen.

*Nebyl jsem nikdy a nijak přímo postižen za éry reálného socialismu, a však po zkušenostech, které jsem s ním po 21. srpnu 1968 nabral, jsem mu věřit nikdy nemohl. Proč to píše? Je mezi námi už mnoho těch, kteří tuto éru nezažili, nemají s ní zkušenost a mohli by snadno naletět na líbivé řečičky populistické levice. Tak snad pro připomenutí.“*⁵⁶

Na události roku 1968 zavzpomínala Marie Bláhová ve svých zápiscích. Popisuje, jak na nádraží v Českých Budějovicích 21. srpna slyšela z vysílání, jakou spoušť zanechávají po sobě vojska a tanky SSSR v Praze. Ptala se průvodčí ve vlaku, kde vojska jsou. Bylo jí odpovězeno, že již na Borku a míří do Českých Budějovic. Přidal se cestující, který popisoval děj v Praze a hovořil o 200 zraněných a 6 mrtvých.

Před nádražím v Českých Budějovicích bylo plno ruchu. Lidé stáli na Švermově náměstí, v parku, v Husově třídě, na „Pražské“. V rukou měli transparenty a čekali na příjíždějící okupační armádu. Na zdech domů se objevovaly nápisy v ruštině. Z amplionů se ozývala prosba k zachování klidu, rozvahy a prosba mladým lidem, aby si nevšímalí okupačních armád. Vojska dorazila do Českých Budějovic 21. srpna v nočních hodinách.⁵⁷

7.2 Reflexe regionálního tisku

3. mimořádné vydání *Jihočeské pravdy* – orgánu Jihočeského krajského výboru KSČ vychází 21. srpna 1968 s velkým titulkem „První oběti bratrské pomoci“. Vrchní sestra Pražské záchranné služby Marie Jirásková popisuje situaci jako velmi vážnou. Z míst kolem budovy Čs. rozhlasu bylo přivezeno k ošetření 25 raněných osob. Lékař, který se v té době pohyboval okolo budovy Čs. rozhlasu potvrzuje, že na místě byli dva mrtví. Do fakultních nemocnic v Praze 2 bylo dopraveno 12 raněných a tři z nich byli raněni velmi vážně.⁵⁸

Jihočeská pravda přináší v sobotu 24. srpna projev prezidenta republiky Ludvíka Svobody. Mimo jiné se zde píše: „...požádal jsem v nočních hodinách po dohodě s vládou o přímá jednání s vládou Sovětského svazu. Dnes ráno tlumočil velvyslanec

---

⁵⁶ 2012 [cit. 2012-01-08]. Dostupné WWW: <http://www.eybert.cz/?p=254>

⁵⁷ PETRÁŠ, J. Květen 1945 a srpen 1968 v Českých Budějovicích, Deníkové zápisky dvou žen. Praha, 2007 Str. 76

⁵⁸ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 21.8.1968

Sovětského svazu v Praze kladné stanovisko sovětského vedení. Spolu se mnou odjíždějí soudruzi: Doktor Husák, generál Ozúr, Teodor Picler, Bivak, Indra, doktor Kučera,. O své cestě jsem informoval Národní shromáždění republiky. Obracím se touto cestou na Vás všechny, drazí přátelé. Upřímně děkuji za veškerou Vaši dosavadní podporu a důvěru a prosím Vás, aby jste touto důvěrou nadále podpořili můj další postup. Nadále Vás všechny žádám o rozvahu a zdrženlivost, o to, abyste žádnými činy a postoji nejitřili dále ovzduší v naší zemi a vztah k předním představitelům cizích vojsk.“⁵⁹

Jihočeský energetik – zpravodaj pracovníků jihočeských energetických závodů se politické situaci ve státě věnuje pouze okrajově. Zmiňuje se o jednání podnikového výboru ROH a jednání podnikové rady pracujících JČE. Hlavními tématy jsou i plnění programu Akčního výboru v Českých Budějovicích.⁶⁰

7.3 Vzpomínky pamětníků – novinářů

Paní **Blanka Pirnosová** pracovala v roce 1970 v Jihočeské pravdě jako zapsivatelka. Do novin přišla již po tzv. prověrkách. Redaktoři, kteří v roce 1968 nesouhlasili s invazí vojsk do Československa, tam již nebyli. Zůstali tam pouze ti „prověřeni“.

Lidé se tam už tehdy tolik nebáli pracovat. „Lehce odbojné bylo hnízdo ve sportovní redakci“, říká paní Pirnosová. Sportovních redaktorů bylo tehdy málo a těžko se za ně hledala náhrada. „My jsme tehdy dostali příkazem vstoupit do SSM. Nezbývalo než kývnout. Hoši z redakce tento pokyn však odmítli splnit. A nic se nestalo.“ Blanka Pirnosová pak navíc začala pečovat jedenkrát týdně o stránku, která měla název Čtení pro ženy.

Později už musel být každý redaktor Jihočeské pravdy v KSČ. Jedinou výjimku měl tehdy fotograf. Na něho se tato povinnost nevztahovala. Každé vydání Jihočeské pravdy neslo podtitulek – Orgán Jihočeského krajského výboru KSČ. Proto ta povinnost vstupu komunistické strany. Paní Pirnosová tehdy nabídku přijala. Bála se o děti, manžela a dobrou práci.

---

⁵⁹ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 24.8.1968

⁶⁰ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeský energetik, 27.9.1968

Po vstupu do KSČ pracovala jako redaktorka v oblasti kultury. Psala zprávy z konferencí, měla na starosti i aktuální zpravodajství. Vše však po taktovkou KSČ, v novinách tehdy vládla cenzura, takže co se nelíbilo, bylo vymazáno a nahrazeno článkem novým.

Na krajské úrovni zde žádné jiné noviny vydávány po celou dobu nebyly. Celorepublikové deníky jako byly Lidové noviny, Rudé právo nebo Svobodné slovo zde měly však odnože. Ovšem obsah jejich článků byl hlídán. Tak končí své vyprávění paní Blanka Pirnosová.

Vladimír Majer, redaktor Českobudějovického deníku, na rok 1968 vzpomíná ve svém vyprávění takto: „Pak přišel ten osmašedesátý. To už o novinách vím z osobní zkušenosti, pracoval jsem v Jihočeské pravdě od roku 1961, tehdy jako 17letý elév. Byly to noviny KSČ, čímž bylo dáno, na jaké straně stály. Snažily se samozřejmě i o zpravodajství a bylo myslím docela dobré, ale sloužily hlavně nekonečným proklamacím závěrů sjezdů a plén. V té době jsem se také setkal s onou cenzurou, tedy se zásahy tzv. tiskového dohledu. Skončil někdy v roce 1966. V redakci seděl úředník, který nad běžnou autocenzuru dohlížel na obsah, velel ke změně „závadných“ pojmů a byl tak důkladný, že prohlížel tiskařské otisky stránek před zveřejněním i proti světlu, aby se tam někde nepotkaly „schválně potutelně“ nějaké titulky... Patřil jsem do sportovní redakce a jako relativně volnější sportáči jsme se s ním pokoušeli diskutovat, ale měl samozřejmě poslední slovo. Nikdy si ale myslím na nás nestěžoval.

Popsat rok 1968 v redakci by dalo na knihu. Redakce byla obsazena vojáky, dlouho vzdorovala vydáváním čísel všelijak tištěných na utajovaných místech různými formami, ale pak přišla „normalizace“ a s novým vedením JKV KSČ bylo staré vedení Jihočeské pravdy rychle vyházeno. Kovaní soudruzi z redakce doplnění pracovníky příslušných odborů KV KSČ kádrali ostatní, žádali jejich sebekritiku, ukládali jim stranické úkoly a nová a nová školení. Nový šéfredaktor byl členem stranického sekretariátu a byl jím důsledně řízen a volán k odpovědnosti třeba i za fotografii vedoucího tajemníka, která se dotyčnému soudruhovi nelíbila. O problémech, které jsme měli i my na sportu a které hrozily i vyhazovem kvůli maličkostem, na které si někdo postěžoval, že nebyly správně třídně pojaty, by se opět asi dala napsat kniha. Cenzura nicméně už nebyla, o to víc se uplatňovala autocenzura – a dozor těmi nejohroženějšími, tedy vedoucími oddělení, šéf redakce atd.“

Redaktor **Václav Procházka**, který v roce 1968 pracoval jako zástupce šéfredaktora Jihočeské pravdy, odpovídal 9. srpna 2008 v pořadu Českého rozhlasu na dotazy Dana Moravce. Český rozhlas České Budějovice tehdy odvysílal pořad ke 40. výročí okupace Československa vojsky pěti zemí Varšavské smlouvy. Václav Procházka 21. srpen popisuje jako den, na který nikdy nezapomene. Popisuje, jak ho ráno ve 4 hodiny vzbudila manželka se slovy „vstávej, jsme obsazeni“. Nechtěl tomu věřit. Narychlo se oblékl a za čtvrt hodiny byl v redakci, doufajíc, že tam bude první. V půl páté ráno se sešla část novinářů, protože v té době někteří novináři byli na dovolené. Usnesli se, že se noviny budou vydávat 3x denně. Ředitel papíren ve Větrní jim zajistil přísun papíru na tisk. Ruská armáda hledala velmi dlouho redakci novin. Po třech dnech redakci našli. Po několika dnech měl pan Václav Procházka již vstup do redakce zakázán.⁶¹

---

⁶¹ 2008 [cit. 2012-04-16]. Dostupné WWW: http://www.rozhlas.cz/cb/neprehlednete/_zprava/vyroci-srpnovych-udalosti-roku-1968--482745

8 Rok 1989

Rok 1989 byl ve znamení demonstrací. V lednu proběhlo v Praze vzpomínkové shromáždění na paměť J. Palacha. Po velmi brutálním zásahu policie se celá akce proměnila v osmidenní demonstraci. Byla při ní nasazena vodní děla, psi a speciální jednotky. Bylo zatčeno 800 lidí, mezi nimi i Václav Havel. V únoru byl odeslán protestní dopis, ve kterém žádali kulturní a vědecktí pracovníci premiéra Adamce o Havlovo propuštění z vězení. Petice za propuštění Václava Havla, odsouzeného k osmi měsícům odnětí svobody, získala širokou podporu. Ještě většího úspěchu však dosáhla petiční akce „Několik vět“, v níž byly v sedmi bodech zformulovány klíčové požadavky opozice, počínaje propuštěním politických vězňů, konče potřebou diskuse o skutečně systémových změnách. Od června do listopadu byla podepsána 40 000 občany. Avšak ani tyto signály nevedly ke změně postoje stranického vedení.⁶²

V srpnu téhož roku byla rozprášena další protestní demonstrace v Praze. Kromě našich občanů při ní bylo zatčeno i 56 cizinců. Podzim 1989 neopakovatelně rozvinul ideály Pražského jara z roku 1968. K dalšímu zásahu policie došlo i v září na Václavském náměstí. 25. října se připojili členové České filharmonie ke svému dirigentovi Neumannovi a rozhodli se bojkotovat Československou televizi a rozhlas na protest proti perzekuci Signatářů *Několik vět*. Další mohutná demonstrace, které se účastnilo na 10 000 občanů, se konala na Václavském náměstí 28. října. Konala se k výročí vzniku republiky a někteří aktivisté byli zadrženi již v předvečer demonstrace. 17. listopadu v 16 hodin začala v Praze na Albertově řádně ohlášená a povolená manifestace k uctění památky J. Opletala, za účasti 15 tisíc vysokoškoláků. Po té následoval pietní akt na Vyšehradě. Část davu postupovala do středu města, kde došlo k brutálnímu zásahu příslušníků VB pohotovostního pluku SNB. Celý zásah vyvolal veliké rozhořčení veřejnosti a následné protestní akce, které vyústily ve státní převrat.

Již před listopadem nasadila SNB do studentského prostředí agenta Ludvíka Zifčáka alias Milana Růžičku, který sehrál během revoluce jistou úlohu. Při zákroku na Národní třídě zůstal ležet na zemi, čímž vznikla klamná informace o smrti studenta Šmída, kterou pronesla D. Dražská. Prvním znakem, který odlišoval dosavadní demon-

---

⁶² CUHRA, J., ELLINGER, J., GJURIČOVÁ, A., SMETANA, V. České země v evropských dějinách: Díl čtvrtý od roku 1918. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. Str. 296

strace od 17. listopadu, byla masová účast. K vysoké účasti také přispěla skutečnost, že podíl na organizování shromáždění neměla SSM, ale nezávislí studenti.

Masové demonstrace kulminovaly 25. a 26. listopadu. Podstatným faktorem byl naprostý úspěch dvouhodinové generální stávky 27. listopadu konané pod heslem „Konec vlády jedné strany“. Režim již nebyl schopen odolávat neustálému tlaku ze strany nespokojeného obyvatelstva a 10. prosince došlo k vytvoření nové vlády „národního porozumění“. Formální tečkou za revolucí bylo zvolení Václava Havla prezidentem 29. prosince 1989.⁶³

Výsledkem Sametové revoluce byla rezignace vlády v prosinci 1989, ukončení totalitního režimu a počátek režimu demokratického. K této historické změně došlo bez ztrát na životech lidí a tak můžeme hovořit, že sametovou cestou. Pro svůj mírný průběh provázený euforií se začal nazývat „Sametovou revolucí“.⁶⁴

8.1 Události roku 1989 v Českých Budějovicích

V ulicích Českých Budějovic byl v době demonstrací, konajících se v Praze, klid. V červenci začal vycházet týdeník pro město a okres Nový život. Bylo to velmi nadějně, protože Jihočeská pravda, která v té době vycházela, byla zmanipulována a cenzurována vnitřními i vnějšími složkami KSČ. První dvě čísla byla na kvalitním papíře a očekávalo se, že obsah stránek bude vykazovat známky objektivity informací. Vydání třetího čísla však bylo již velmi podobné stránkám Jihočeské pravdy. Nový život se tak stal neprodávaným týdeníkem.⁶⁵

21. listopadu se na náměstí kolem kašny sešlo asi 2 000 občanů, kteří protestovali proti zásahu policie 17. listopadu v Praze. To byl začátek budějovických podvečerních manifestací. Na kašně hořelo množství zapálených svíček a ve vzduchu byla cítit atmosféra nastávající svobody. Demonstrace se tak konaly každý den a počet účastníků denně přibýval. Dne 27. 11. bylo na náměstí shromážděno již 50 000 občanů.

---

⁶³ CUHRA, J., ELLINGER, J., GJURIČOVÁ, A., SMETANA, V. České země v evropských dějinách: Díl čtvrtý od roku 1918. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. Str. 298

⁶⁴ ČAPKA, F. Dějiny zemí Koruny české v datech. 3. vydání. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-7277-000-4. Str. 822

⁶⁵ SCHINKO, J. Česká budějovice 1948-1989: Když se psalo, co se smělo. České Budějovice: Milan Binder, 2006. Str. 302

Prof. RNDr. Libor Grubhoffer, Csc., rektor Jihočeské univerzity, tehdy ještě jako děkan Přírodovědecké fakulty v Českých Budějovicích poskytl redakci Jihočeské univerzity v roce 2009 rozhovor s názvem „Ohlédnutí za 20 lety, budování vědy na jihu Čech“. Byl připraven poměrně rozsáhlý materiál pro větší rozhovor, který měl původně v populárně – odborném časopise zhodnotit jihočeskou vědu a podmínky jejího utváření před a po Listopadu 1989.

„Zejména bych rád vzpomenu a poděkoval našim veleváženým učitelům a kolegům, kteří bohužel již nejsou mezi námi.“ Po vzpomínce na celou řadu badatelů a učitelů pokračuje rozhovor dále. *„Všechny vyjmenované vážené kolegy zastihl Listopad 1989 po desetiletích skepse z totalitního režimu ve vrcholné životní formě a tak neváhali ani na chvíli a s velkým elánem a plným nasazením se vrhli do budované fakulty „na zelené louce“ a formování oboustranně prospěšných vztahů mezi fakultou/univerzitou a Akademií věd zde v jižních Čechách. Vztahů, které nám kolegové z jiných center vědy v naší zemi právem závidí. Nezbyvá než si přát, abychom měli vždy na paměti odkaz Listopadu 1989, se kterým jsme zde těsné společenství vědy a univerzitního vzdělávání budovali“.*⁶⁶

8.2 Reflexe regionálního tisku

V Českých Budějovicích se 20. listopadu konala schůze Českého svazu novinářů, o které informuje *Jihočeská pravda* o den později. Týkala se otázek 15. zasedání ÚV KSČ. Vedoucí tajemník JKV KSČ ocenil podíl novinářů na formování politického vědomí pracujících.⁶⁷

Jihočeská pravda informuje 22. 11. 1989 o pokračující stávce studentů česko-budějovických vysokých škol, podporujících pražské vysokoškoláky, žádající prošetření událostí ze 17. listopadu 1989 v Praze. Na téže straně popisuje události spojené s odpoledním shromážděním na Žižkově náměstí. Hlavní proud stávkujících vysokoškoláků prošel Piaristickou ulicí a směřoval směrem na náměstí. Počet stávkujících se odhadoval na 7000.

---

⁶⁶ BUMBOVA, H., Jihočeská univerzita, Johanus 2010. ISSN 1801-2183. Str.25

⁶⁷ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 21.11.1989

8.3 Vzpomínky pamětníků – novinářů

Na rok 1989 vzpomíná dnes již bývalá redaktorka Jihočeské pravdy paní **Alena Schelová**. V té době pracovala v redakci politického oddělení. V srpnu roku 1988 dostala za úkol napsat jednostránkový článek, který se měl velmi pozitivně vyjadřovat ke vstupu Sovětských vojsk do země. Odmítla. Od té doby, jak sama říká rozhodně neměla na různých ustláno. Chvilí trpěla, za rok po té se rozhodla dát výpověď. Přišla revoluce a oslovil ji vedoucí redakce kulturní rubriky Jihočeské pravdy pan Majer, zda by výpověď nestáhla a nešla pracovat pod jeho „křídla“. S radostí přijala.

Ti redaktoři, kteří v té době byli členy KSČ, redakci po sametové revoluci opustili téměř okamžitě. „Pamatuji si, jak do redakce přišla skupina studentů a apelovala na redaktory, aby okamžitě opustili své pracovní pozice. Tehdy se mnou pracovala skupina velmi schopných redaktorů, kteří tam samozřejmě zůstali. Osm let po revoluci byla práce v redakci velmi příjemná. Pan Majer dal kultuře velký prostor a kulturní rubrika jen vzkvétala. Bylo o čem psát. Kulturní akce, soutěže v novinách a jiné. Pracovali jsme s vypětím všech sil, ale s láskou. Do práce, která mě bavila, jsem chodila nesmírně ráda. Pak bohužel přišla doba, kdy se prostor pro kulturní rubriku zmenšoval a zmenšoval. Reklamní inzerci byl dáván stále větší prostor. Nakonec byla za souhlasu majitele novin kulturní rubrika téměř vytlačena. Na psaní zbyl malý odstavec a práce mě přestávala pomalu bavit.“ Alena Schelová nakonec Jihočeskou pravdu opustila. Na léta okolo Sametové revoluce však i nadále vzpomíná s láskou a bez jakéhokoliv zaujetí.

Redaktor Českobudějovických listů **Vladimír Majer** zavzpomínal na rok 1989 s nostalgií: „Na rok 1989 se mne často ptají, podobně jako Vy dostávají na toto téma zadání i další studenti, ale já popravdě říkám, že nějaká kronika (zápisy) běhu událostí v redakci neexistuje a probírat se jednotlivými čísly nemohu, nemám je k dispozici a nemám na to ani čas. Doba byla tak hektická, že si na jednotlivosti ani nepamatuji. V listopadu jsem události reflektoval jako občan, který taky chodil denně na náměstí, ale pak jaksi vydavatelé – KV KSČ a formálně Vydavatelství Rudého práva – ztratili sílu a snad víceméně z rozhodnutí vydavatelství RP tehdejší šéfredaktor Vladimír Doležal odstoupil a vyzval redakci, aby si zvolila jeho nástupce. Kolegové si pak vybrali mne a já Deník Jihočeské pravdy, později Jihočeské listy, vedl do roku 1997. Byla to složitá doba, jedny z mých prvních kroků vedly do centra formujícího se Občanského

fóra, kterému jsem – zástupce donedávna komunistických novin! – šel nabídnout prostor. Ještě si pamatuji, jak mi Jirka Vlach na otázku, čím bychom jim mohli pomoci, řekl: Pište pravdu....,,

9 Rok 1993

V tomto roce dochází ke vzniku dvou samostatných nezávislých států – České republiky a Slovenské republiky. Jejich rozdělením však dočasně utrpěla politická prestiž obou států, které na čas ztratily důvěru okolních zemí. 1. ledna 1993 při slavnostním zasedání Parlamentu České republiky byla vyslovena předsedajícím Milanem Uhde tato věta: „Pouhá slova nedokáží ospravedlnit, co jsme učinili.“ I toto svědčí o tom, že rozdělení obou států bylo velmi kontroverzní.⁶⁸

Po dvě funkční období se stává hlavou státu Václav Havel. Prezidentský slib složil 2. února roku 1993 na slavnostní schůzi Poslanecké sněmovny ve Vladislavském sále Pražského hradu. Řídil ji předseda sněmovny Milan Uhde: *„Vážený pane prezidente, nyní složíte do mých rukou slib předepsaný Ústavou. Prosím proto, aby jste přistoupil ke stolu, na němž leží Ústava České republiky, položil na ni ruku, přečetl slib, složil jej podáním ruky a potvrdil podpisem.“*

„Slibuji věrnost České republice. Slibuji, že budu zachovávat její Ústavu a zákony. Slibuji na svou čest, že budu zastávat svůj úřad v zájmu všeho lidu podle svého nejlepšího vědomí a svědomí,“ pronesl poté Václav Havel.⁶⁹

Česká republika se stala jednotným, demokratickým a svrchovaným státem, který je založen na úctě k právům a svobodám člověka. V prosinci 1992 byla schválena Ústava České republiky, která vstoupila v platnost v lednu 1993.

My občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, v čase obnovy samostatného československého státu, věrni všem dobrým tradicím dávné státnosti zemí Koruny české i státnosti československé, odhodláni budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku v duchu nedotknutelných hodnot lidské důstojnosti a svobody jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou vědomi si těch povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný a demokratický stát založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti, jako součást rodiny evropských a světových demokracií, odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní

---

⁶⁸ CUHRA, J., ELLINGER, J., GJURIČOVÁ, A., SMETANA, V. České země v evropských dějinách: Díl čtvrtý od roku 1918. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. Str. 315

⁶⁹2012 [cit. 2012-01-08]. Dostupné WWW:

<http://www.rozhlas.cz/prezident08/prezidentskevolby/zprava/427281>

a kulturní, hmotné a duchovní bohatství, odhodláni řídit se všemi osvědčenými principy právního státu, prostřednictvím svých svobodně zvolených zástupců přijímáme tuto Ústavu České republiky.

(Preambule Ústavy České republiky)

V tomto roce byl přijat zákon o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu. Ten označuje KSČ za zločinnou a zavrženíhodnou organizaci, odpovědnou za vývoj v letech 1948–1989 a zastavuje v uvedeném období běh promlčecích lhůt. Což znamená, že jednání odporující v oné době platným zákonům by bylo možné ještě potrestat.

Na jedné straně se nový stát vymezuje vůči KSČ a komunistickému režimu, na straně druhé však stále akceptuje komunistický právní systém a KSČ se téměř v nezměněné podobě prezentuje na politické scéně i nadále.⁷⁰

9.1 Události roku 1993 v Českých Budějovicích

České Budějovice vstoupily do roku 1993 s 99 102 obyvateli. Z tohoto počtu bylo 51 122 žen a 47 980 mužů.

Rozdělení Československa vnímali obyvatelé Českých Budějovic stejně, jako občané celého státu. Především volba prezidenta naší republiky byla zárukou „lepších časů“. V čele města tehdy stáli Ing. Jaromír Talíř, primátor, Doc. RNDr. Miroslav Tetter, Csc., náměstek primátora a Ing. Miroslav Tampír, také náměstek primátora.⁷¹

V tomto roce dochází k výměně bankovek, jako důsledek měnové odluky federace na Československou a Slovenskou republiku. Výměnnými místy v Českých Budějovicích byly určeny pobočky České spořitelny a České pošty. Konkrétně v ulici U černé věže, ve Čtyřech Dvorech na sídlišti Šumava a v Suchém Vrbném. Česká pošta

---

⁷⁰ CUHRA, J., ELLINGER, J., GJURIČOVÁ, A., SMETANA, V. České země v evropských dějinách: Díl čtvrtý od roku 1918. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. Str. 311

⁷¹ Kronika Českých Budějovic, 1993. Str. 94

poskytla jedenáct prepážek. Zaměstnanci Úřadu města zajišťovali celý průběh této náročné akce.⁷²

V lednu otevřela Alšova jihočeská galerie nové výstavní prostory v tzv. Wortnerově domě v ulici U černé věže. V posledních letech nově zrekonstruovaný renesanční dům byl dlouhou dobu uzavřený. Tak získávají České Budějovice stálou galerii.

„Tento rok byl pro Československou akademii věd zlomovým.“ Vzpomíná současný rektor jihočeské univerzity **Prof. Libor Grubhoffer**. „V té době byla přejmenována na Akademii věd České republiky. To však ještě nebylo zásadní. Hlavní změnou byla redukce pracovníků. Parazitologický ústav, jehož jsem byl od roku 1994 ředitelem, byl zredukován téměř na 50 procent stavu jeho zaměstnanců. V té době však získali mnozí zpět své majetky v restitucích a nebyl pro ně problém začít soukromě podnikat. Mnohým se tak otevřela nová životní cesta.“

Prof. Grubhoffer dále vyprávěl: „Pro náš ústav byl však velmi nepříjemný odchod asi 18 pracovníků do různých farmaceutických firem. Bylo to velmi pochopitelné, protože určitá nejistota a obava z budoucnosti zde byla. Tím došlo k výraznému poklesu zaměstnanců, právě na Parazitologickém ústavu. Takový úbytek zaměstnanců, respektive odborníků by byl pro nás fatální. Obrovskou pomocnou ruku tehdy podala Biologická fakulta, dnes Přírodovědecká, jejíž zaměstnanci projevili veliký zájem na našem ústavu pracovat. S radostí jsem jejich nabídku přijal. V roce 1996 náš ústav v hodnocení uspěl jako nejlepší.“

9.2 Reflexe regionálního tisku

Českobudějovické listy přinášejí 4. ledna 1993 článek s názvem Nový rok v „Jiho-česku“, ve kterém přinášejí zamyšlení nad rozdělením Československa a vznikem České republiky. Článek se zamýšlí nad tím, že v dělení není dokonalost a mnohým se tento stav může jevit nepochopitelným: „...kolik ze 74 let existence bylo vskutku šťastných, radostných a svobodných. Přišla krize let třicátých, okupace a následně i 40 let nelidského režimu...“

---

⁷² Kronika Českých Budějovic, 1993. Str. 107

Českobudějovické listy téhož data, na druhé straně vítají do života nové občánky. Titulek má název První „samostatní“ občánki a věnuje se narození miminek na začátku roku 1993 v jižních Čechách do samostatného státu.⁷³

Ve středu 27. ledna, den po volbě, přinesly *Jihočeské listy* článek s titulkem Parlamentní chválení a hanění prezidentských kandidátů. To, že byl Václav Havel zvolen prvním českým prezidentem, připomínal jen velký box uvnitř článku. Samotný článek byl koncipován jako popis způsobu volby a vzájemných pŕetek politiků.

Ve stejný den se tehdejší Rudé právo ve svém článku o prvním prezidentovi pokusilo o „zdramatizování“ textu: „Rozruch ve sněmovně způsobil anonymní telefonát, který oznámil bombu v jednacím sále.“ Mělo jít o semtex v jedné z televizních kamer. Ve stejném vydání pak prezident oznámil, že amnestie bude, ale se vši pravděpodobností minimální.

O týden později se Václav Havel oficiálně ujal svého pětiletého úřadu. Den poté otevřely Jihočeské listy titulní stranu svého vydání článkem o tom, že Václav Havel přísahal. V něm ocitovala celou prezidentskou přísahu. Jedním z prvních, kdo tehdy Havlovi blahopřál, byl jeho pozdější nástupce Václav Klaus. Rudé právo ve svém článku přineslo kromě jiného slib prezidenta všem lidem ve státě: „Chci být dobrým prezidentem České republiky.“⁷⁴

9.3 Vzpomínky pamětníků – novinářů

Na rok 1993 vzpomíná i **Kamil Jáša**, který pracuje v současné době jako sportovní redaktor v redakci Českobudějovických listů. Na vysoké škole zažil Sametovou revoluci a jak sám o sobě říká, má o strach postaráno. Jedna z jeho prvních reportáží byla právě v roce 1993 s Václavem Havlem ve Lnářích. V té době pracoval jako redaktor Českého rozhlasu. Václav Havel tehdy odpovídal poprvé ve funkci prezidenta na dotazy novinářů. „Byl jsem tenkrát elév, což Václav Havel okamžitě rozeznal. Byl velmi milý a vstřícny.“ Kamil Jáša také zavzpomínal na to, jak se reportáže připravovaly

---

⁷³ Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda, 4.1.1993

⁷⁴ Státní okresní archiv Strakonice, Jihočeské listy, 27.1.1993

na pásky, poté se sestříhávaly a zpracovávaly do svého finále. Cenzuru ve své profesi naštěstí nezažil a na rok 1993 vzpomíná s nostalgií. Byl pro něj začátek jeho kariéry.

Kolega Kamila Jáši, redaktor **Vladimír Majer** řekl několik vět. „Asi od roku 1991 všechny krajské redakce, tehdy už „odtransformované“ od Vydavatelství RP, ale pořád zůstávající pohromadě, privatizovala Vydavatelská skupina Pasov. Mne jako šéfredaktora vzala na vědomí. Investovala do českého projektu snad něco přes miliardu, a já často opakuji, že nás nikdy nevystavila žádnému nátlaku ani přesvědčování, jak a o čem máme psát. Vznik České republiky mne nějak ve srovnávání s výše popsanými událostmi „nebral“ a nemyslím, že by kolem něj bylo v redakci nějaké pnutí.

10 ZÁVĚR

Celá práce byla zaměřena na sedm nejvýznamnějších událostí minulého století, které se nemalou měrou zapsaly do dějin naší země. Každá událost, o které se zmiňuji, je nejprve popsána z obecné roviny tak, jak ji známe z literatury. Další část popisuje události v Českých Budějovicích. Zde jsem informace čerpala již nejenom z literatury, ale i z tisku a události dat novějších i z vyprávění pamětníků. Třetí částí kapitol jsou vždy reakce regionálního tisku na tu, či onu událost. Čerpala jsem ze Státního okresního archivu v Českých Budějovicích, Strakonících, Jihočeské vědecké knihovny, ale i ze soukromého archivu. Poslední částí každé kapitoly je pak vyprávění novinářů pamětníků, tak, jak celou věc prožívali tak říkajíc na vlastní kůži.

V tomto směru byly velice zajímavé osobní rozhovory s lidmi, kteří v klíčových chvílích seděli u psacích strojů a počítačů v redakcích. Přestože tam pracovali v těžkých dobách, s odstupem času jdou negativní vzpomínky stranou, všichni vzpomínali i na velmi vypjaté okamžiky s úsměvem. Mají můj velký dík za to, že byli ochotni mluvit. Práce je tak mimo jiné i jejich svědectvím, které by jinak mohlo zapadnout.

Mým osobním úkolem bylo použít jiný pohled na obecně známá fakta, sledovat děje přes stránky regionálních tiskovin. Jsou z nich cítit emoce lidí, kteří přijímali zprávy, ale také těch, kteří pro veřejnost články připravovali.

Je velká škoda, že prožitky starší generace novinářů prakticky nikdo nezaznamenal, pátrala jsem v archivech i knihovnách a nic neobjevila. Právě oni prožívali rok 1939 nebo 1945 jinak než ostatní, museli o událostech referovat a formovat tak názor čtenářů. O těchto chvílích se z pohledu novinářů už asi nic nedozvíme.

Doufám, že na konci 21. století nebude nikdo zpracovávat bakalářskou práci na téma „divoké století“. To, co přinesl minulý věk, byla smršť děsivých zvrátů. Přála bych si, aby jednadvacáté století plynulo ve větším klidu. V Budějovicích i na stránkách zdejších novin.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

11.1 Literární zdroje

1. BUMBOVA, H., Jihočeská univerzita, Johanus 2010. ISSN 1801-2183.
2. CUHRA, J., ELLINGER, J., GJURIČOVÁ, A., SMETANA, V. České země v evropských dějinách: Díl čtvrtý od roku 1918. Praha, Litomyšl: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7.
3. ČAPKA, F. Dějiny zemí Koruny české v datech. 3. vydání. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-7277-000-4.
4. CHVOJKA, J. Město pod Černou věží. České Budějovice: ACTYS, 1992. ISBN 80-901234-0-6.
5. KOLEKTIV. Dějiny zemí koruny české II.: Od nástupu osvícenství po naši dobu. 6. vydání. Praha – Litomyšl: Paseka 1999. ISBN 80-7185-257-0.
6. Kronika Českých Budějovic, vydavatel Magistrát města České Budějovice 1993.
7. PECHA, M. Státní převrat v říjnu 1918 v Českých Budějovicích: Předpoklady, průběh a význam. České Budějovice: Studio Gabreta.
8. PERNES, J. Takoví nám vládli: Komunističtí prezidenti Československa a doba, v níž žili. Praha: BRÁNA, 2003. ISBN 80-7243-162-5.
9. PETRÁŠ, J. Květen 1945 a srpen 1968 v Českých Budějovicích, Deníkové zápisky dvou žen. Praha, 2007
10. SCHINKO, J. České Budějovice 1948-1989: Když se psalo, co se smělo. České Budějovice: Milan Binder, 2006.
11. VEBER, V. Osudové únorové dny. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. Edice Česká historie sv. 17. ISBN 978-80-7106-941-6.

11.2 Elektronické zdroje

1. Rádio Praha-28. říjen [online]. 19182011 [cit. 2011-10-01]. Dostupné z WWW: <http://www.radio.cz/cz/static/vznik-ceskoslovenska-28-rijen-1918/index>
2. Vyhnání Čechů ze Sudet [online]. 2011 [cit. 2011-11-21]. Dostupné z WWW: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vyhnání_Čechů_ze_Sudet_v_roce_1938
3. Březen 1939-Rádio Praha [online]. 2011 [cit. 2011-08-01]. Dostupné z WWW: <http://archiv.radio.cz/brezen39/cesky.html>
4. 15. března 1939: Vznikem protektorátu bylo zahájeno. [online]. 2011 [cit. 2011-08-10]. Dostupné z www.Blisty.cz vydané 2009-15-03
5. BUDWeb.cz [online]. 2012 [cit. 2012-11-20]. Dostupné z WWW: <http://mesto.budweb.cz/rubriky.asp?rubrika=8&id=57&page=1>
6. Květnové povstání v Praze-Český rozhlas [online]. 2012 [cit. 2011-03-16]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/wwii/osvobozeni/_zprava/165184
7. 2012 [cit. 2012-02-06]. Dostupné z WWW: <http://www.budweb.cz/cesky/budejovice/historie/osvobozeni45.htm>
8. Beseda přiblížila druhou světovou válku [online]. 2012 [cit. 2012-02-21]. Dostupné z WWW: <http://www.ssvos.cz/index.php?s=akt110602>
9. Vzpomínka na srpen 1968 [online]. 2012 [cit. 2012-01-08]. Dostupné z WWW: <http://www.eybert.cz/?p=254>

11.3 Ostatní zdroje

1. Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeské listy
2. Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočech
3. Státní okresní archiv České Budějovice, Hlas lidu
4. Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská jednota
5. Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeská pravda
6. Státní okresní archiv České Budějovice, Jihočeský energetik
7. Státní okresní archiv Strakonice, Jihočeské listy
8. Soukromá sbírka tiskovin, Jan Štifter

12 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Budweiser Zeitung, 29. říjen 1918

Příloha č. 2: Budweiser Zeitung, 8. březen 1939

Příloha č. 3: Jihočeská jednota, 4. květen 1945

Příloha č. 4: Budweiser Zeitung, 4. květen 1945

Příloha č. 5: Jihočeck, 3. květen 1946

Příloha č. 6: Jihočeský kalendář, 1948

Příloha č. 7: Jihočeské listy, 20. únor 1948

Příloha č. 8: Jihočeská pravda, 21. srpen 1968

Příloha č. 9: Jihočeská pravda, 23. srpen 1968

Příloha č. 10: Jihočeská pravda, 24. srpen 1968

Příloha č. 11: Leták, 24. 8. 1968

PŘÍLOHY

Ankündigungen:

Millimeter Höhe, einpaltig wird mit 6 Heller berechnet. Bei Wiederholungen wird ein Nachlaß nach in der Verwaltung auf- liegendem Tarif ge- gewährt. Im kleinen Anzeiger kostet eine einmalige Einschalt- ung 2 H.

Fernsprechstellen Nr. 133 und 68.

Budweiser Zeitung.

Leitspruch: „Für Wahrheit, Recht und deutsche Tüchtigkeit!“

Schriftleitung und Verwaltung:

Costenstraße Nr. 7 und Domherrngasse Nr. 6.

Erscheint Dienstag und Freitag nachmittags, am Freitag mit der Unterhaltungsbeilage.

Bezugsgebühren

für Budweis:

Ganzjährig . . . K 15.—

Halbjährig . . . 7.50

Vierteljährig . . . 3.75

Zustellungsgebühr 20 H monatlich.

Mit Postverendung:

Ganzjährig . . . K 18.—

Halbjährig . . . 9.—

Vierteljährig . . . 4.50

Einzelne Nummern 20 Heller.

Nr. 84

Budweis, Dienstag, den 29. Oktober 1918.

57. Jahrgang.

Was mit uns werden wird?

Es ist kaum glaublich, welch' kleinlautes Gerede jetzt in Budweis selbst von Leuten, welche der deutschen Intelligenz angehören, geführt wird. Sie tun, als ob das Tschechenvolk lediglich aus krawallerendem Mob bestünde, der nur auf den Augenblick wartet, bis alle Bande der Ordnung und Disziplin gelockert sind, um dann über die Deutschen herzufallen, sie zu verjagen und ihr Eigentum zu rauben oder zu vernichten. Sie vergessen, daß die Tschechen überhaupt und in Budweis insbeson- dere einen sehr hohen Prozentsatz Intelligenz besitzen (zumindest ebensoviel wie wir!) und daß das tschechische Volk, was politische Disziplin anbelangt, uns weit über ist und zu seinen Führern weit mehr Vertrauen hat als wir Deutsche zu den Unrigen. Obwohl der Nationalhaß, der hoffentlich nach dem Kriege nach und nach abflauen wird, heute noch ziem- lich lebendig ist, werden sich die Tschechen nicht zu Gewalttätigkeiten hinreißeln lassen, wenn sie nicht hierzu gereizt werden. Aber was soll sie in Zukunft reizen? Die Verwaltung wird in ihren Händen liegen und sie werden nie mehr Gelegenheit bekommen, uns Deutsche für die österröische Mißwirtschaft verantwortlich zu machen! Politisch werden sie ebenfalls die Herren sein und keine Gelegenheit haben, über Unterdrückung seitens der Deutschen zu klagen. Und wenn wir vernünftig genug sind und wissen, was wir als Minderheit zu fordern berechtigt sind, wird der Nationalhaß, der nicht nur das gesellige, sondern auch das wirtschaft- liche Leben stark beeinträchtigt hat, seinen Stachel verlieren. Politisch haben wir Deutsche abge- haust, wohl nur durch eigene Schuld! Wirtschaftlich

uns zu entwickeln wird uns auch in Zukunft nicht verwehrt sein! — Darum ist es weit vernünftiger, das Schicksal, das uns unsere Führer (wenn wir welche haben!) bereitet haben, mutig zu tragen, als nach Altweiber- art nutzlos zu klagen.

Wenn ungebildete Burschen ruhige Passanten anrempeln mit der Aufforderung, tschechisch zu sprechen, müssen wir bemerken, daß derartige Anrempelungen auch vor 20 und 30 Jahren vorgekommen sind und eben von ungebildeten Leuten ausgehen. Der gebildete Tscheche, welcher weiß, daß sein Volksgenosse auch in Wien seine Muttersprache nicht verzeugnet und deshalb nicht angerempelt wird, billigt dem nationalen Gegner dieselben Rechte zu, die er für seine Landsleute in der Fremde in Anspruch nimmt. Der gebildete Tscheche weiß auch, daß sein Staat — wenn er wirklich zustande kommt, von drei Seiten von Deutschen umgeben ist, die 75 Millionen stark in kompakter Masse um ihn wohnen und das Schicksal vieler Tausender von Tschechen in der Hand haben, die trotz des neuen Staates nicht in die alte Heimat zurück- kehren werden, sondern in ihrer neuen Heimat mitten unter unseren Volksgenossen verbleiben werden!

Man müßte kein Nationalgefühl haben, wollte man die Ereignisse der letzten Wochen gleichgiltig hinnehmen. Aber Jammern und Klagen nützt nichts, es geziemt dem ordentlichen Deutschen, der Zukunft mutig entgegenzusehen und auf unsere wirtschaftliche Erneuerung be- dacht zu sein. Arbeiten und nicht verzagen!

F. X. R.

Kriegsbericht.

Kaiserl. Armee- und Flottenbefehl.

Kaiser Karl hat folgenden Armee- und Flottenbefehl erlassen:

„Soldaten! Der Tag, der euch Heim- kehr und Frieden bringen soll, rückt näher! Die Pflichten, die ihr bis zu jenem Augen- blick noch zu erfüllen habt, sind besonders schwer; eure soldatischen Tugenden, eure Ein- sicht und euer Opfermut bestimmen heute mehr denn je die Zukunft aller Völker der Mo- narchie ohne Ausnahme und Unterschied.

Eure in ungezählten Schlachten erprobte Manneszucht, eure Treue und der eiserne Ge- horsam, der euch zu unverglichenen Ruhmes- taten befähigte, bleiben unveränderlich der Fels, an dem alle Angriffe und Brandungen zerschellen müssen. Die Zeit ist erfüllt von Wirnissen, diese dürfen an Heer und Flotte nicht heran.

Klar und einfach wie der Eid, den ihr vor dem Allmächtigen abgelegt habt, sind, Soldaten, eure Pflichten. Daran gibts kein Rütteln und kein Deuteln.

In der Wehrmacht fanden seit jeher alle Völker der Monarchie gleichweise ihre Heim- mat; daher vermochte sie so Großes zu voll- bringen. Wie sie in den Krieg trat, so wird sie über die Fährnisse der Gegenwart hinweg- schreiten, ruhig und zielbewußt, ehrenhaft und treu, zum Heil aller Völker!

Gottes Segen mit euch!

Reichenau, am 23. Oktober 1918.

Karl.“

Erzherzog Josef — Feldmarschall.

Der Kaiser hat den Generalobersten Erz- herzog Josef zum Feldmarschall ernannt.

Feldmarschall Erzherzog Josef ist Kom- mandant der westlichen Heeresgruppe an un- serer italienischen Front. Der Erzherzog hat sich als Führer einer Division in den Anfangs- kämpfen gegen Serbien und in den Karpathen, dann als Kommandant des 7. Korps in den Isonzofschlachten bis zum Herbst 1916, schließ-

Südböhmische Gedenktage.

- 29. Okt. 1804 Kaiser Franz weilte in Kaplitz. — 1805 Erzherzog Ferdinand traf auf seiner Rück- reise aus Eger in Budweis an. — 1875 wurde der Lehrer und Schriftsteller Willibald Böhm zu Wodnian geboren. — 1893 Enthüllung der Ge- denktafel am Geburtshause des Pfarrers Josef Turkowitzer in Krummou.
- 30. Okt. 1782 Den Untertanen des Besitzes der Stadt Budweis (die landtäflichen Güter Ostro- low, Aljezd, Elegniz und Daubrawiz, 10 Meier- höfe, 7 Mülshöfen, 47 Böcker), wird die immer- währende Erbpacht zuerkannt.
- 31. Okt. 1361 Einweihung der St. Theobalds- (jetzt Ulrichs-) Kirche in Renberg. — 1425 Sieg der Hussiten über Meinhard von Neuhaus bei Ra- kamenitz. — 1441 Abt Sigismund Pirchan von Hohenfurt wird beim Vastler Konzil zum Zei- chen des Gehorsams zum Fußkuß beim Konzils- papst Felix 5. zugelassen. — 1818 wurde der Staatsmann Franz Karl Freiherr von Becke zu Kollniz, Bezirk Klattau geboren. — 1848 wurde zu Graz der südböhmische Geschichtsfor- scher und stiftliche Archidirektor in Krum- mau Anton Mörath geboren. — 1895 legtes Gebräu im Bräuhaus zu Strobmitz.

Einsiedeleien in Südböhmen.

Von Dr. V. Sch.

(Schluß.)

9. Auch die dem hl. Laurentz in Gollnitschlag (bei Deutsch-Benešau) geweihte Kirche dürfte mit einer Einsiedelei verbunden gewesen sein. Die äl- teste Glocke stammt aus dem Jahre 1435; das Pa- tronat über die Kirche gehörte 1496 dem Wil- helm von Mischitz, dessen Vater Erasmus von Mischitz die Kirche gegründet haben mag.

10. Von Heurassfel aus wurde durch den Prie- ster Peter Faber aus Wöchlarn (N. De.) (in Heur- assfel 1489 und 1491) die Einsiedelei Rugeleweid gegründet. 5. April 1495 wiesen Peter und Ulrich von Rosenberg der neuen Pautaner-Einsiedelei die alte Pfarrkirche des hl. Andreas an und am 7. Juni 1496 eruchten die rosenbergischen Beamten den Prager Propst, dem Priester Peter, Einsiedler in Rugeleweid, das Celebret (Erlaubnis zum Messe- lesen) zu geben. Am 13. November 1512 bestiftigt Peter von Rosenberg die Stiftung der Pautaner- Eremitage. Um diese Zeit wurden Kirche und Klo- ster neugebaut, wie wir aus den Schenkungen-Krum- mauer u. a. Bürger erfahren; über der Tür des Kreuzgangs steht die Jahreszahl 1514. Rugeleweid oder „mons s. Andree“ („Andreasberg“?), wie es

1) Diese wird bis 1395 erwähnt, seit der Zeit war sie öde. Pfarrer: Thomas † 1378, Benzel seit 1378.

2) Zu unterscheiden vom jetzigen Andreasberg, ebenfalls Krummauer Bezirk, das erst vor 1728

damals meist hieß; war ein vielbesuchter Wallfahrts- ort; so wallfahrte im Juli 1518 Heinrich v. Schwab- berg hieher. Im Jahre 1530, 31. Jänner, erwarb der Einsiedlerkonvent von Johann von Rosenberg den Soudny Teich (Seifriedsteich) bei Litšau (bei Deutsch-Benešau). Es ist das die letzte Ernäh- mung der Einsiedelei. Vor 1540 ging sie ein und Peter von Rosenberg errichtete an ihrer Stelle ein Bräuhaus, einen Hof und eine Mühle. Die Kirche wurde zur Ruine.

11. Von Rugeleweid aus wurde durch den Pra- vinzial der Pautaner und Korrektor von Rugele- weid, den Priester Peter Faber aus Wöchlarn, 1501 die Einsiedelei Neufstift (Kloster) begründet. Er suchte sich den Platz dazu beim Dorfe Konrad aus. Der Passauer Bischof (Neubistritz und Land- stein gehörten noch zur Passauer Diözese), gab 1501 seine Zustimmung zur Gründung, die dann 24. Juni 1501 durch Konrad von Kreig erfolgte. Das neue Kloster mit der Dreifaltigkeitskirche erhielt den Namen Sama cella (Seilörunn) und wurde bald ein besuchter Wallfahrtsort. Am 9. Mai 1507 gab Konrad von Kreig dem Pautaner-Kloster auch ein Stück Wald in der Nähe der Einsiedelei und 2 Teiche in Braunschlach und 4 in Neudek. Am 22. Juli 1533 wurde das Kloster von Vikharditen überfallen und verbrannt. Es blieb durch viele Jahre verlassen, bis Adam Paul Slawata wieder Pautaner berief und datierte 29. Sept. 1626 und 23. Dez. 1649 (6 Einsiedler gestiftet, die ersten waren aus Burgund). Die Dreifaltigkeitskirche wur- de 1668—1682 neu gebaut¹⁾, ebenso das Kloster

2) Plan vom Prager Baumeister Ursini, Bau- leiter war Jakob Werner. Altarbild der hl. Drei-

Budweiser Zeitung

Das Blatt der Volksdeutschen in Südböhmen

Mittwoch den 8. März 1939

„Für Wahrheit, Recht und deutsche Tüchtigkeit“!

Er erscheint zweimal wöchentlich

Nr. 19 / 78. Jahrgang

Mit fanatischer Zueversicht....

Die Losung für jeden einzelnen Volksgenossen der deutschen Volksgruppe in der Tschecho-Slowakei heißt: Aussharren auf dem Platze, auf dem du stehst! Die treue Befolgung dieser Losung fällt mitunter schon jenen schwer, die sich in wirtschaftlich gesicherter Position befinden. Zu mächtig lebt in ihnen die alte Sehnsucht nach dem großen einheitlichen Reich, zu vielfältig sind die Bande der Verwandtschaft und Freundschaft, die sie mit den Volksgenossen im Sudetenland oder in der Ostmark verknüpfen. Sie müssen sich aber dessen bewußt sein — und sind sich dessen auch bewußt —, daß im Dienst der großen deutschen Volksgemeinschaft nicht Gefühle entscheiden können, sondern daß hier einzig und allein Pflichterfüllung in Frage kommt. Wenn aber was im Leben nicht selten vorkommt — Gefühl und Pflicht miteinander in Widerspruch stehen, dann hat die Pflicht den unbestreitbaren Vorrang!

Weit schwerer aber ist die Stellung jener Volksgenossen, die sich derzeit einer gesicherten Existenz nicht erfreuen. Man weiß um die Sorgen des deutschen Arztes, dessen Ordination seit den Septembertagen fast unbesucht ist; des deutschen Handelsvertreters, der durch Monate an verschlossene Türen pocht; des deutschen Arbeiters, der als erster seinen Arbeitsplatz verlor; des deutschen Angestellten, der arbeitslos oder gekündigt ist oder bestenfalls die Kündigung zum nächsten Termin erwarten muß! Gerade diese Volksgenossen hören und lesen mit besonderer Aufmerksamkeit, daß in Großdeutschland nach Arbeitskräften ihrer Art rege Nachfrage herrscht. Zu den Gefühlsmomenten der ersten Gruppe gesellt sich bei der zweiten die wirtschaftliche Sorge. Und dennoch gilt das Gebot eherner Pflichterfüllung auch für diese Volksgenossen!

Das Streben der Führung der deutschen Volksgruppe in der Tschecho-Slowakei bewegt sich in zweifacher Richtung: Herbeiführung einer entsprechenden Rechtsstellung dieser Volksgruppe im neuen Staate und Sicherung der Existenzmöglichkeit für jeden einzelnen Volksgenossen. Daß dieses gewaltige Werk nicht in einigen Wochen oder auch Monaten geleistet werden kann, ist unumstößlich klar. Deshalb muß die Pflichterfüllung seitens des einzelnen Volksgenossen gerade in schweren Tagen von einer geradezu fanatischen Zueversicht auf das Gelingen getragen sein! Der Frontkämpfer Adolf Hitler schuf als Siebenter einer bis dahin bedeutungslosen Gruppe die Millionennarmer der NSDAP mit welcher er das Reich eroberte, das deutsche Volk zusammenschweißte, aus einem morrischen Gebilde den mächtigsten Staat Europas machte. Den deutschen Namen

Die Besprechungen zwischen Ministerpräsident Beran und Abg. Kundt

Verzögerung durch Erkrankung des Abg. Kundt. — „Vorbildliches Volksgruppenrecht“ in der Tschecho-Slowakei.

Durch die plötzliche Erkrankung des Abg. Kundt während seines Aufenthaltes in Berlin konnten die zwischen dem Ministerpräsidenten Beran und dem Führer der deutschen Volksgruppe in der vergangenen Woche vorgesehenen Besprechungen nicht durchgeführt werden. Da die Erkrankung des Abg. Kundt ziemlich ernster Natur ist, bleibt es fraglich, wann Abg. Kundt die Rückreise von Berlin nach Prag antreten kann, um die Gespräche mit dem Vorsitzenden der Prager Regierung über die Regelung der Rechtsstellung der deutschen Volksgruppe in der Tschecho-Slowakei fortzusetzen. Die Wiederaufnahme der Besprechungen ist aber sofort nach der Genesung des Abg. Kundt vorgesehen.

In einem Brief aus Warschau befaßt sich „Wenkov“ mit den deutsch-polnischen Minderheitenverhandlungen und stellt sie den deutsch-tschecho-slowakischen Besprechungen gegenüber. Das Blatt

schreibt, daß die Erklärung, die Abg. Kundt dem Vertreter des deutschen Pressedienstes in Polen abgegeben hat, große Aufmerksamkeit hervorgerufen habe, insbesondere die Feststellung Kundts, daß die deutschen Vertreter in der Tschecho-Slowakei gleichberechtigte Faktoren in der zwischenstaatlichen Kommission sind. Tschecho-Slowakischerseits wurde gesagt, der deutschen Minderheit müsse Entgegenkommen gezeigt werden, denn es werde ein neues Volksgruppenrecht gebildet, das auch für die Regelung der Minderheitenfrage in anderen Staaten beispielgebend sein werde. Bei den deutsch-polnischen Verhandlungen sollen diese Erfahrungen zum ersten Mal benützt werden und deshalb widmet auch die polnische Öffentlichkeit der Regelung der Rechtsstellung der Deutschen in der Tschecho-Slowakei große Aufmerksamkeit.

BSD.

Das Sudetendeutschtum

ehrte die toten Helden des 4. März

Zum erstenmal nach vollen zwanzig Jahren konnten die Sudetendeutschen öffentlich ihrer Märtyrer gedenken, die am 4. März 1919 für ihre deutsche Gesinnung und für den Kampf um das Selbsterhaltungsrecht ihr Blut gaben. Der Bedeutung dieses Tages entsprechend nahmen die Feiern am Samstag abend, an denen sich das ganze sudetendeutsche Volk ohne Ausnahme beteiligte, einen ernsten und würdigen Verlauf. Überall in den Städten und Ortschaften sammelte sich die Bevölkerung in den Abendstunden auf den Aufmarschplätzen und unter Vorantritt der Sturmflaggen der Bewegung, denen die einzelnen Gliederungen, Formationen und Verbände folgten, ging es in langem Zuge im Schweigemarsch zu den großen Kundgebungsplätzen. Um 22 Uhr verließen in allen größeren

Städten die Lichter und das Volk hörte in tiefem Schweigen die Rede des Gauleiters, die vom Deutschlandsender übertragen wurde.

Im Mittelpunkt der Gedenkfeier stand die alte deutsche Stadt Raaden, die Stätte, an der an dem verhängnisvollen Tag des Jahres 1919 die meisten Opfer fielen. Die Stadt war über und über in ein Meer von blutigem Rot getaucht und es gab kein Haus, von dessen Spitze nicht die Fahne des Reiches wehte. Mehr als 50.000 Personen nahmen an den Feierlichkeiten teil und es war gewiß die gewaltigste Kundgebung, die Raaden jemals erlebte. Auf dem Adolf-Hitler-Platz war eine hohe Tribüne errichtet, überzogen von rotem Fahnen Tuch der Sakentkruzflaggen und umsäumt von goldenen Borten. Vier hohe Pylonen mit

„Fesseln und Schmach der „Friedensverträge“ tilgte, dem deutschen 80-Millionen-Volk Brot, Arbeit und Gesundheit schuf, im Vorjahre 10 Millionen Volksgenossen ins Reich führte. Hätte der einst unbekannte Soldat des Weltkrieges dies alles ohne die fanatische Zueversicht auf den Erfolg vermocht? In den kritischen Septembertagen v. J. kehrte der Volksgruppenführer, Abg. Ernst Kundt, nach Prag zurück; er ging einem ungewissen Schicksal entgegen. Das

jetzt sogar sein Leben aufs Spiel, wenn ihn nicht fanatische Zueversicht besetzt?

Diese fanatische Zueversicht muß Gemeingut unserer gesamten deutschen Volksgruppe in der Tschecho-Slowakei werden und bleiben. Jeder einzelne muß von dem Gedanken durchdrungen sein, daß er die ihm auferlegten Pflichten zu erfüllen hat, sowohl, weil es deutschem Wesen entspricht, Pflichten schon um ihre wegen nachzukommen; als auch, weil fanatische Zueversicht seine Kräfte stärkt

Handwritten note: ...

Einzelnummer 1 R

Budweiser Zeitung

„Für Wahrheit, Recht und deutsche Tüchtigkeit!“

Freitag, den 4. Mai 1945

Erscheint zweimal wöchentlich.

Nr. 35 / 84. Jahrgang

Staatsminister R. S. Frant an das tschechische Volk

Prag, (SBM.) Am Abend des 30. April sprach der Deutsche Staatsminister für Böhmen und Mähren, H-Obergruppenführer R. S. Frant, über den Rundfunk zum tschechischen Volk. Seine Ansprache hat folgenden Wortlaut:

Tschechische Mitbürger! In einer historischen Schicksalsstunde des europäischen Kontinents, in der auch die Zukunft der Länder Böhmen und Mähren entschieden wird, habe ich mich entschlossen, unmittelbar zu Euch zu sprechen. Um zur heutigen Lage Stellung nehmen zu können, muß ich kurz die politische Entwicklung dieses Raumes in den letzten drei Jahrzehnten in Erinnerung rufen.

Die Fehlkonstruktion von Versailles und ihre Lösung auf friedlichem Wege.

Als im Jahre 1918 die österreichisch-ungarische Monarchie zerfiel und in den Konferenzen von Versailles und Saint-Germain die Tschecho-slowakische Republik geschaffen wurde, glaubte man in der Welt dem vom Präsidenten Wilson proklamierten Selbstbestimmungsrecht der Völker Rechnung getragen und eine dauerhafte staatliche Ordnung im Herzen Europas geschaffen zu haben. Wie in zahlreichen anderen Gebieten Europas, erwies sich die Versailler Konstruktion jedoch sehr bald auch hier als politisch verfehlt und als Ursache ständiger Unruhe. Die Slowaken wurden wider ihrem Willen und entgegen vorherigen Zusicherungen einer selbständigen politischen Entscheidung beraubt und zum Bestandteil eines „tschechoslowakischen Volkes“ erklärt. Vor allem aber wurden neben Karpaten-Ukrainern, Madjaren und Polen etwa 3 1/2 Millionen Deutsche zwangsweise dem neu geschaffenen Staat einverleibt. An diesem inneren Widerspruch und an der Unfähigkeit seiner Machthaber mußte dieser Staat zerbrechen, sobald die außenpolitische Entwicklung dem Selbstbestimmungswillen der unterdrückten Nationalitäten Rücksicht verlieh. Der tschechoslowakische Staat wurde nach zwanzigjährigem Bestehen der entscheidende Krisenherd im Herzen des europäischen Kontinents, so daß sich mit seinen Problemen 1938 fast die ganze Welt befaßen mußte.

In München gelang es dann dem Führer dank der Einsicht der damals maßgebenden europäischen Staatsmänner des Westens, die Voraussetzungen für eine Lösung auf friedlichem Wege zu schaffen. Nach der Selbständigkeitsklärung der Slowakei im März 1939 war es nur eine zwangsläufige Entwicklung, daß der Staatspräsident des tschechischen Reststaates beim Reich, als dem historisch verbundenen Nachbarn, Anlehnung suchte. Der englische Premier Chamberlain charakterisierte am 17. März 1939 in einer Rede in Birmingham diesen Vorgang mit folgenden Worten: „Ich hatte mich in München mit keinem neuen Problem zu befassen. Es handelte sich um etwas, was seit dem Frieden von Versailles immer bestanden hat, um ein Problem, das schon längst hätte gelöst werden müssen, wenn nur die Staatsmänner der letzten zwanzig Jahre eine großzügigere und aufgeklärtere Auffassung von ihrer Pflicht gehabt hätten. Dieses Problem hatte sich wie eine lang vernachlässigte Krankheit entwickelt und ein operativer Eingriff erwies sich als notwendig, um das

Telegramm des Staatspräsidenten Dr. Hacha an Großadmiral Dönitz

Prag, SBM., 2. Mai.

Staatspräsident Dr. Hacha richtete an den Nachfolger des Führers, Großadmiral Dönitz, folgendes Telegramm:

„Ich bitte Sie meine und der Protektoratsregierung tiefste empfundene Anteilnahme an dem schweren Verluste entgegenzunehmen, der das deutsche Volk mit dem Heldentode Adolf Hitlers getroffen hat. Möge es Ihnen vergönnt sein, das Reich aus der augenblicklich schweren Krise zum Heile aller Völker Europas glücklich herauszuführen.“

Mit dem Ausdruck vorzüglicher Hochachtung
Ihr sehr ergebener

Dr. Emil Hacha.“

Beileidskundgebung des Vorsitzenden der Protektoratsregierung

Prag, SBM., 2. Mai.

Der Vorsitzende d. Protektoratsregierung Minister R. Bienert stattete heute dem Deutschen Staatsminister für Böhmen und Mähren Karl S. Frant einen Besuch ab und brachte ihm im Namen des Staatspräsidenten Dr. E. Hacha sowie namens der Protektoratsregierung das tiefste Beileid zum Tode des Führers, der im Kampfe des Reiches für Europa gefallen ist, zum Ausdruck. Bei dieser Gelegenheit gab der Vorsitzende der Regierung die Versicherung, daß die Protektoratsregierung als berufene Vertreterin des tschechischen Volkes nach wie vor alles tun wird, damit Ruhe und Ordnung im Protektorat erhalten bleibt.

Sven Hedin zum Tode des Führers

Der große schwedische Forscher Sven Hedin erklärte in einem Interview zum Tode des Führers u. a.: „Ich werde eine tiefe und unausslöschliche Erinnerung an ihn bewahren und ihn als einen der größten Männer der Weltgeschichte betrachten. Sein Werk wird fortleben. Ein Volk von 80 Millionen, das sechs Jahre der ganzen Welt mit Ausnahme Japans standgehalten hat und gegen fünffache Übermacht kämpft, kann nie ausgelöscht werden.“

Leben des Patienten zu retten.“ Chamberlain krönte seine Ausführungen mit dem Satz: „Selbst wenn wir später zum Kriege geschritten wären und wenn wir nach den juristischen Verlusten, die allen Teilnehmern an einem Kriege zugesagt worden wären, schließlich siegreich geblieben wären, würde es uns niemals möglich gewesen sein, die Tschecho-Slowakei in derselben Form wieder aufzurichten, die sie durch den Frieden von Versailles gefunden hatte.“ Der Schutzvertrag, der vom Staatspräsidenten Doktor Hacha am 15. März 1939 in Berlin abgeschlossen wurde und zur Errichtung des Protektorates Böhmen und Mähren führte, wurde damit zur Grundlage der politischen Ordnung Böhmen und Mährens in einem entscheidenden Abschnitt der europäischen Geschichte.

Tagesbefehl des Deutschen Staatsministers für Böhmen u. Mähren

Prag, SBM., 2. Mai.

Der Deutsche Staatsminister für Böhmen und Mähren, H-Obergruppenführer und General der Waffen- und der Polizei R. S. Frant erließ anlässlich des Heldentodes des Führers einen Tagesbefehl, in dem es u. a. heißt:

„Für uns ist der Führer nicht tot, weil die Idee weiter lebt. Der dem Führer geleistete Treueid gilt nunmehr für jeden einzelnen von uns ohne weiteres dem vom Führer eingesetzten Nachfolger Großadmiral Dönitz. Wir werden ihm bei der Bewältigung seiner schweren Aufgabe für die Nation treu zur Seite stehen und gehorham folgen. Jeder erfüllt seine deutsche Pflicht. Es lebe die Nation!“

Tagesbefehl des Generalfeldmarschalls Tschörner

Generalfeldmarschall Tschörner richtete am 2. Mai an die Soldaten einen Tagesbefehl, in dem es u. a. heißt:

„Soldaten der Heeresgruppe!

Als Marschierer seiner Idee und des Glaubens und als Soldat der europäischen Sendung ist Adolf Hitler bis zum letzten Atemzug gegen den Bolschewismus kämpfend gefallen. Wir Lebenden haben die Pflicht, in diesem Sinne weiter zu kämpfen und sein Werk zu vollenden. Der Kampf um Deutschlands Freiheit und Zukunft geht weiter. Großadmiral Dönitz hat den Befehl über das deutsche Volk und die deutsche Wehrmacht übernommen. Treu und gehorham scharen wir uns in dieser Stunde um ihn. Wir wissen, daß am Ende dieses blutigen Ringens das Leben unseres Volkes dennoch gesichert sein wird. Der Heldentod des Führers ist für jeden anständigen Soldaten höchste Verpflichtung, jederzeit sich so einzusetzen, daß er vor seinem gefallenen Führer bestehen kann.

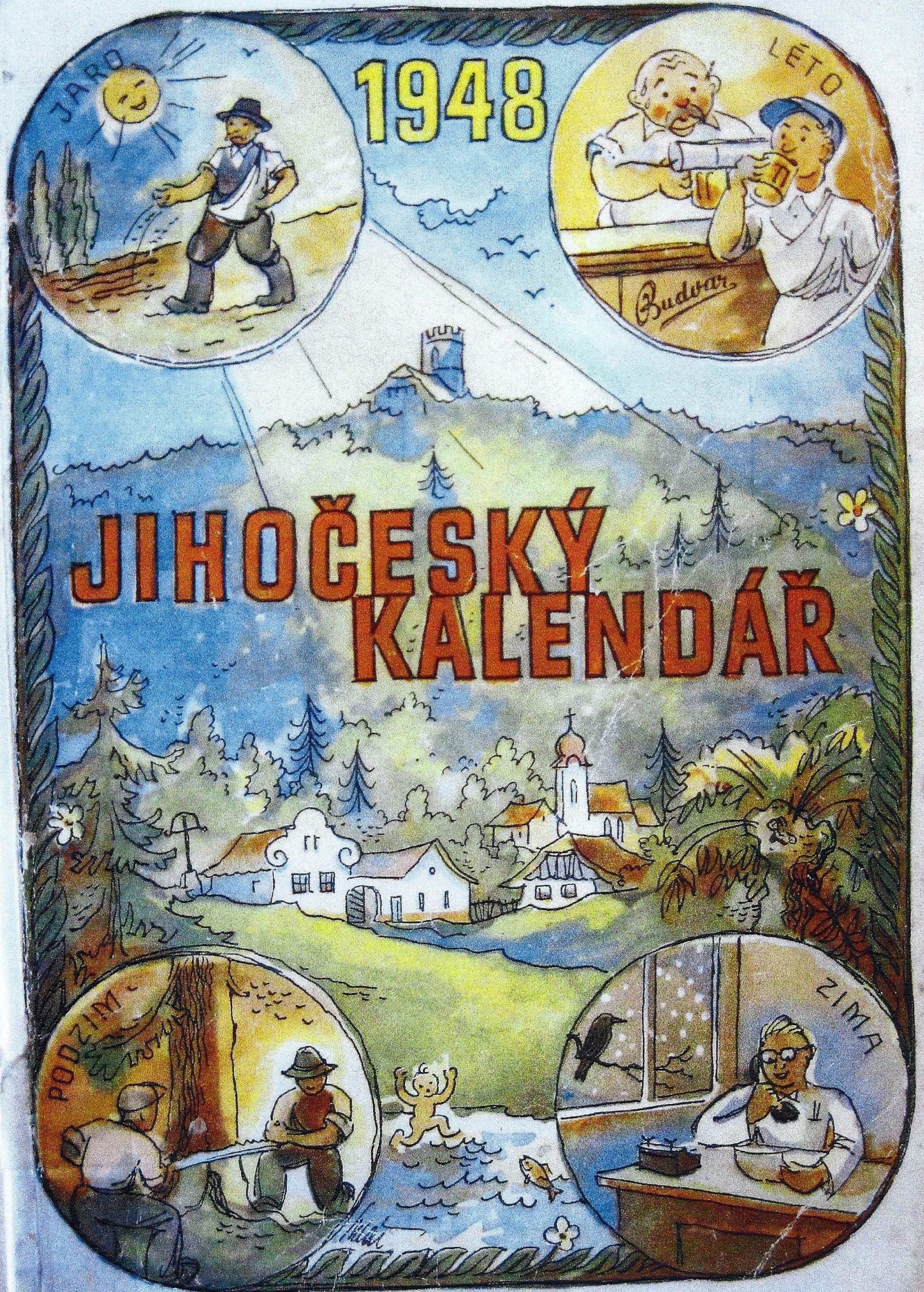
Heil Adolf Hitler!“

gen. Tschörner, Generalfeldmarschall.

Neue Aufstiege trotz sechs Jahren Krieg.

Heute, da sich der zweite Weltkrieg seinem Ende zuneigt, liegen die Ergebnisse dieser politischen Lösung klar zu Tage. Es ist unbestritten, daß ohne München und ohne die Politik des Staatspräsidenten Dr. Hacha der tschechische Staat zum Ausgangspunkt des europäischen Krieges geworden wäre, wie es dann im Herbst 1939 Polen wurde. Damit wären über die Länder Böhmen und Mähren und das tschechische Volk alle Schrecken des Krieges herein gebrochen. Schwerste Blutopfer und unerfessliche Schäden an Kulturwerten und am Bestehenden der Bevölkerung wären eingetreten. Das alles blieb dem tschechischen Volk dank der Politik Dr. Hachas erspart. Die tschechische Bevölkerung wurde vom Reich nicht zum Kriegsdienst

samostatně
 mínek. Zn.
 t. L.
 řičně
 y
 Mo
 lkovi,
 B.
 ži — 2259
 nek
 I C E
 on 466.
 stroje
 slay
 I A. S.
 I C E
 EK
 str
 D.M.
 je
 ryměna
 tek
 rář.
 I E R
 ŠTOF
 V.
 obstará
 dewind
 TA
 auto
 OV
 fon 88
 nábytek
 ina
 dníky
 Sumava
 2129

První jihočeská textilní
 barvírna a úpravna
Keil a Heinisch
 pod národní správou
 NOVÁ BYSTRICE 2016

Cerstvé maso a uzeniny ob-
 držíte ve velkém výběru u fy
František Vodička
 řeznictví a uzenářství
 nár. správ.
 VÍMPERK C. 72 TEL. 79

AUTOPNEUMATIKY
 na odborné poukazy rychle dodá
Jan Březina
 C. Budějovice, Husova 14
 Telefon 269
 Dřívky, kompresory, opravný materiál.

**Zemědělská
 banka**
 národní podnik
 filiálka v Českých Budějovicích
 přesídli dnem 3. února 1948 do
 své nové budovy „Hotel Slunce“
 2235

BfI Jakubcové
 národní správa,
fy AECHNER
 koloniál-lahůdky
 PECKOVSKÝ MLÝN 12
 2133

Národní správce
Josef Špaček
 fy Vojtěch Říha,
 autodoprava
 KAPLICE — TELEFON 31
 2254

1410
**Mlékařské
 družstvo**
 v Českém Krumlově
 slouží opět svými kvalitními
 robký osvobozené republiky

**nická. autoškola
 ěla Němce**
 Komenského 147
 2118

ěřské stroje, kola a šicí stroje
František Soukup
 RAKONICE 221 - Telefon 412
 1655

- ovocná vína - sodové vody
 limonády a pražená káva
chweighoferové

dostanete
 v knihkupectví **svoboda**
 České Budějovice — Strakonice.
 2056

Speciální radiozávod
Jos. Mrázek
 STRAKONICE I., Stalinova 196.
 PRODEJ
 a odbor. opravy radiopřijímačů.
 2116

Veškerý tisk
**Společenská
 knihtiskárna**
 vzorně a rychle
 Ces. Budějovice, Plachého ul. 23
 2245

Značka
 žebříků,
 dřevěných
 kromen
Partl - Frolík
 České Budějovice, Tel. 323
 1418

Jindřich Peřinka
 odborně autodiagn.
 C. Budějovice, Chelčického 685.
 Telefon 566
 812

Národní správa
**Bedřich
 ROSEL**
 textilní továrna
 NOVÁ BYSTRICE
 2017

TKALCOVNA
Hutter a Welt
 národní správa
 NOVÁ BYSTRICE
 2018

Každá žena
 je radost
 přivítat.
 Doporučuji je všem
 svým známým.
 Vše zahradka
 kočovník
 KALOŽEN
 1947
 K. Břečka ml.
 vlněná oděva, smony
 C. Budějovice
 Fr. S. Roštna
 (Mojžíškova)

Národní správa
J. STEINBRENER
 VÍMPERK — SUMAVA
 VELKOKNIHARSTVI
 Kapesní kalendáře, alba, památníky,
 ochranné desky na knihy, modlitební
 knížky, v krásných vazbách, hro-
 madné vazby knih, legítimace, uka-
 zovatel pověrnosti, čapí nůsok, zá-
 sobníky poštovních známek, podlož-
 ky na psací stoly, veškeré hromadné
 práce knihařské.
 TISKARNA
 Knihy, brožury, plakáty, ceníky, le-
 táky, útržkové bloky, štítky, blan-
 kety, obchodní papíry, oznámení, pří-
 ležitostné publikace.
 NAKLADATELSTVI
 Vímperské kalendáře, modlitební
 knížky české, slovenské, cizojazyčné,
 pohádkové knížky, leporela, omalo-

Josef Strnad
 První jihočeský sanitní závod,
 chirurg. nástroje,
 foto a parfumerie.
 České Budějovice,
 Ul. Dra Stejskala 32a. Telefon 158
 1798

JAN BENEDA
 PRODEJ
 a opravy automobilů
 ČESKÉ BUDĚJOVICE
 Telefon 693.
 2154

Kožené zboží - hračky
MARKO
 národní správce
Ladislav Hořman
 ČESKÉ BUDĚJOVICE
 ul. UNRRA č. 14 — telefon 946
 767

Artur Holzer
 koncesovaný závod pro zařizo-
 vání, plyno- a vodovodů, kvaň-
 sace, ustředního topení a větrání
 Ces. Budějovice, Česká 7. Tel. 689.
 1569

Obchod koloniální a lahůdkářský
Fr. Interholz
 nár. správce fy V. MPA
 ČESKÉ BUDĚJOVICE,
 Masarykovo nám. 21. • Tel. 550.

Alois Dolejš
 papír — galvanizace
 České Budějovice — Týpárna 68.
 1423

**Mlékařské
 družstvo
 České Budějovice**
 z. s. n. o.
 (Týpárna č. 408).
 1664

Parfumerie >KULT<
 ČESKÉ BUDĚJOVICE
 Masarykovo nám. 15
 Divadelní lidědla — potřeby pro
 kadeřníky.
 2098

Textilie a prádlo
Jana Křešničková
 národní správa fy F. Kutschera,
 STRAKONICE II., Americká 77.
 2120

Veškeré druhy tiskopisů
**TISKARNA
 SVOBODA**
 STRAKONICE

**Okresní záložna hospodářská
 v Českých Budějovicích
 přesídlila**
 a úřaduje od 2. února 1948 ve vlastní bu-

BEURIM PUSAVAU
 výroba a sklad nábytku
 ČESKÉ BUDĚJOVICE
 tř. Rudé armády, č. 36, tel. 241
 2248

J. SVOBODA
 obchodní lesem
 České Budějovice, Hrozenová ulice.
 1393

Alois Ošťádal
 hotelářství, České Budějovice,
 Masarykovo náměstí 38. — Třída
 marš. Malinovičského 12a.

Antonín Salač
 kartonáže — režení plakátů
 výroba papírového zboží.
 ČESKÉ BUDĚJOVICE
 Telefon 1047.
 2246

Erich ČABRADA
 závod nožířský
 C. Budějovice, Masarykovo n. 11
 1408

Bedřich Sadovský
 dělnické školy, pánečká omáčka
 bílé zboží
 Čes. Budějovice, Konevnického 24
 1487

KNIHTISKARNA
Zanoslav Horký
 C. BUDĚJOVICE
 LAMKOVÁ tř. 57 • Telefon 997.
 2211

Dopisní papír — psací potřeby,
 v největším výběru
Jiří Vitek
 papírnictví
 Klapálek, Kopeckého ulice č. 125
 1845

Obuv — valašské papuče
ŠERÝ
 ČESKÉ BUDĚJOVICE
 Třída maršála Malinovičského č. 38.
 1398

Národní správa
 továrny
 na smaltované a
 kovové zboží
„BOHEMIA“
 ČESKÉ BUDĚJOVICE
 1226

Okupantům ani kapku vody!

PROLETÁŘI VŠECH ZEMÍ - SPOJTE SE!

Jihočeská PRAVDA

ORGÁN JIHOČESKÉHO KRAJSKÉHO VÝBORU KSČ

SOBOTA 24. SRPNA 1968 | ČÍSLO 209

NEDÁME SE UMLČET!

PRŮI hodiny poté, kdy vyjela včera odpolek rotačka s druhým vydáním JP, obsadila okupační vojska naši redakci a tiskárnu. Vojská vyhnali samopaly všechny přítomné redaktory a zaměstnance tiskárny. Ke vchodu do redakce se postavil voják se zbraní. Stačili jsme však zachránit hlavičku našich novin Jihočeská pravda bude vycházet dále. Nedáme se umlčet!

Právo, pravda je na naší straně. Budeme k vám však promlouvát v mnohem stíženějších podmínkách. Nejhorší je to, že pro omezené technické možnosti nebude náklad JP takový, jako dosud. Poslední číslo už obsahovalo nákladu 90.000 výtisků. Protože se podařilo dostat mezi čtenáře jen nepatrnou část posledního nákladu JP, přinášíme z ní v tomto čísle některé důležitější články. Budeme se snažit dostat noviny i do okrajových míst. Protože budeme vydávat naše noviny v omezenějším množství, prosíme vás o jedno. Po přečtení novin je předávejte dál. Ať se dostanou do nejužšího počtu rukou! Neničte je, ale šířte je. Stáňte se všichni nejen našimi čtenáři, ale i spoluprávníky.

STANOVISKO ORGÁNŮ NAŠEHO KRAJE

President republiky

Praha - Hrad

Vážený soudruhů president! Vyslechli jsme Vaše poselství národu a o Vašem připravovaném jednání v Moskvě. Děkujeme Vám jménem Jihočeského lidu za Váš čestný, statečný a odvážný protest k vůli lidu.

Přinejmenším v nastávajícím obtížném jednání podporujeme a stojíme za vámi! Trvejte na oprávněných požadavcích - oddělení ruských vojsk, osvobození internovaných soudruhů a na zárukách dalšího svobodného socialistického rozvoje republiky v duchu akčního programu Komunistické strany Československa a prohlášení vlády Československé socialistické republiky.

RADA JIHOČESKÉHO KRAJSKÉHO NÁRODNÍHO
VÝBORU

PŘEDSEDNICTVO JIHOČESKÉHO KRAJSKÉHO
VÝBORU KSČ

PŘEDSEDNICTVO KRAJSKÉHO VÝBORU NÁRODNÍ
FRONTY

POHNUTÍ ANGLIČANŮ

JIHLAVA - Včera přijela do okresního města již letošní dvacátá výprava anglických železničářů, kteří tu měli prožít svou dovolenou. Prahu opouštěli za hlasité palby. V jižních Čechách se nestáli ani abydlit a už museli nastoupit zpět cestu do vlasti. S velkou lítostí a se slzami v očích tiskli ruce našich lidí s přáními, aby svízelná situace v ČSSR dopadla v náš prospěch.

PROJEV PRESIDENTA REPUBLIKY LUDVÍKA SVOBODY PŘED ODLETEM DO MOSKVVY

DEVĚT HODIN DVANÁCT MINUT. Z REPRODUKTORŮ SE OZÝVÁ HLAS NAŠEHO NEJVYŠŠÍHO VELITELE, VŠÍM LIDEM S LÁSKOU UZNÁVANÉHO PRESIDENTA NAŠÍ SOCIALISTICKÉ REPUBLIKY SVOBODA L.SVOBODA:

Vážení spoluobčané! Včera ráno jsem jednal s představiteli Sovětského svazu v Praze o řešení situace, vzniklé vstupem vojsk Sovětského svazu a dalších socialistických zemí na území Československa, zejména o obnově ústředního fungování ústavních orgánů Československé socialistické republiky. Poté, co tato jednání nevedla k uspokojivým výsledkům, požádal jsem v nočních hodinách po dohodě s vládou, která se shromáždila na Hradě a zasedá, o přímá jednání s nejvyššími představiteli Sovětského svazu. Dnes ráno tlumočil velvyslancem Sovětského svazu v Praze kladné stanovisko sovětského vedení. Spolu se mnou odjíždějí soudruzi: doktor Husák, generál Dužár, Teodor Pišler, Bilak, Indra, doktor Kučera. O své cestě jsem informoval Národní shromáždění republiky. Obracím se touto cestou na Vás všechny, druzí přátelé. Upřímně Vám děkuji za veškerou Vaši dosavadní podporu a důvěru a prosím Vás, abyste s touto důvěrou nadále pod-

ČSSR OČIMA SVĚTA

Státní departement USA oznámil, že uznává a bude uznávat jen zákonnou vládu Československé socialistické republiky.

Ministr zahraničí ČSSR Dr. Jiří Hájek, který je na cestě do New Yorku na zasedání OSN při mezipřistání prohlásil, že se musíme dohodnout s pěti státy Vaševského paktu. Dále prohlásil, že byl ve spojení s prezidentem L.Svobodou, jehož cesta do Moskvy je pokusem vyřešit jednáním složitou situaci. OSN může vytvořit dobré podmínky pro řešení dnešní napjaté situace v ČSSR.

Západoněmecká stanice Deutsche Welle vysílala dnes tuto zprávu: "Evropská unie navrhuje udělit Alexandru Dubčekovi Nobelovu cenu, podobně jako byla udělena Martinu Lutheru Kingovi." Deutsche Welle považuje cestu presidenta republiky L.Svobody do Moskvy za nejlepší státní čín, který mohl v této situaci vykonat.

KROKY VEDLY NA STB DÍVALI JSME SE ROVNĚ DO OČÍ

BYLI JSME OTŘEŠENÍ ZPŘÁVAMI, ŽE ZATÝKÁJÍ FUNKCIONÁŘE A LIDI S ROVNOU PÁTERÍ, KTERÍ NECHCEJÍ SKLONIT A SHKIBIT ZÁDA PŘED NÁSILNÍM, KOLABORANTŮM SLOUŽÍ A.TONORBYL S POZNÁVACÍMI ZNÁČKAMI AB 55-13, AD 30-01, AE 40-01, RK 53-13, AE 40-01, ABA 7119. SNAD UŽ JE JICH V TĚHU CHVÍLI VÍC. BYLI BY TAKÉ NEGRAMOTY, KDOBY SI UŽ ZASE NEZMĚNILI ČÍSLA. POČÍTEJTE TEDY I S TÍM.

Kroky novináře vedly vše a k soudruhům ze Státní bezpečnosti v Č.Bud'jovičích. Padla jedna jediná otáčka: Máte eznamy? Odpověď: Seznamy jsme neměli, nepsalí jsme je - a psát nebudeme. Co když vás přinutí? Nedáme se přinutit, nenecháme se zneužít, necht' ná š lid ví, že jsme s nimi. Poskyli mi text unesení, ještě vonící čerstvým inkoustem. Buď zřej citovat některé věty? Vyskly se zpr vy o zatýkáni funkcionářů zprodanými jihočeskou veřejnost, že příslušníci Bezpečnosti v jižních Čechách se nikdy nepropuží k tomu, aby nás kdokoliv zneužil. Budeme se řídit rozkazy našeho presidenta L.Svobody... A co vozí, dáte je k dis-

VEČERNÍ KURZIVA

Na vlajky, na okna, na táboráky drobně praši. Je po deváté hodině večerní. Jsme od dveří kina, kde je nápis "Nehraje se". Hloučky lidí se rozcházejí k náměstí. Přes Pekárenskou ulici jde skupina mladých chlapců. Nesou letáky, transparenety. Dostáváme se s nimi až na Žižkovu náměstí. Tam se diskutuje. "Máme obavu o presidenta Svobodu, přáli bychom si, aby dobře pořídil. Proto zde stojíme a čekáme. Věřte nám, zachováme klid pro Vaše jednání."

Je dvacet hodin čtyřicet minut. Na výkladních skříních a sloupcích se objevují nová hesla: Máme jenom jedny nervy! Ne válku, ale lásku! Můho známých tváří našich mladých chlapců, které jsou vidalgu nás v redakci, lepší další nápisy: Chcete chleba, jděte domů! Jděte na celiny, úroda vám hníje!

Stále praši. Tabule oken jsou mokré jako tváře lidí. Smutek, nejistota musí ustoupit pevné víře. Naladu hlouček povzbudila zpráva, která zahřála. Vlak, který vezl ruská zařízení, byl zastaven. Hřejivý pocit v nastávající noci, když stále leje. A dlažba je stále černá. Každá dobrá zpráva je světlom.

pořili můj další postup. Naléhavě vás všechny žádám o rozvahu a zdrženlivost, c to, abyste žádnými činy ani postoji nepřidělili dále ovzduší v naší zemi a vztah k přídávitelimcizích vojsk. Abyste mi svým uvědomělým pstojem pomohli vytvořit příznivé podmínky pro nadcházející složité jednání. Musíme si všichni uvědomit, že jde o to, nalézt důstojné východisko z této situace, která hrozí tragickými důsledky pro náš lid a jeho vlast, že jde o to dále budovat naši Československou socialistickou republiku, jít dále cestou demokratizá- kého rozvoje naší socialistické vlasti v duchu odkazu lednového pléna ústředního výboru KSČ. Předpokládám, že se vrátím ještě dnes večer. O výsledcích svého jednání budu ústavní orgány i Vás všechny, druzí spoluobčané, po svém návratu informovat.

SOUDRUŽKY A SOUDRUZI ! VÁŽENÍ SPOLUOBČANÉ !

Městský výbor Komunistické strany Československa v Českých Budějovicích projednal za přítomnosti zástupců organizací KSČ zprávu o průběhu a výsledcích XIV. sjezdu KSČ. Sjezd se uskutečnil a proběhl pod vzornou organizací a záštitou pražských komunistů a pracujících velkého závodu, jimž za vše vzdáváme veliký dík !

Prohlašujeme, že se plně ztotožňujeme s usneseními XIV. sjezdu KSČ a stojíme za jeho požadavky :

1. Nepřijímáme vojenskou okupační správu ani domácí kolaborantskou moc, která by se o síly okupantů opírala.
2. Uznáváme jedině zákonně zvolené činitele - presidenta republiky Ludvíka Svobodu, předsedu NS Josefa Šmrkovského, předsedu vlády Oldřicha Černíka, prvního tajemníka ÚV KSČ Alexandra Dubčeka.
3. Žádáme pro ně svobodu k výkonu jejich funkcí !

Prohlašujeme, že naše městské orgány neučiní nic pro sovětskou okupační armádu !

Znovu děkujeme všem pracujícím v obchodech, službách, dopravě za obětavou práci pro naše občany.

Děkujeme všem pracovníkům v Rozhlase, novinách, aranžérských dílnách, za pohotovou informovanost, za neúnavnou práci pro naše občany.

Obracíme se k mladým lidem, kteří mají dovolenou nebo prázdniny, aby svou pozornost obrátili k pomoci lidem, kteří v této nenormální situaci mají ztížené podmínky.

Vejděte ve styk s odborem sociálního zabezpečení na českobudějovické radnici.

Pomozte starým lidem i ve svém okolí donáškou potravin, paliva.

Vyberte pro tyto služby jen ty dvojice ze svých řad, které znáte !

Vyzýváme všechny občany, zvláště Vás, mladí přátelé, abyste ignorovali sovětské okupační jednotky, abyste zachovali klid, pořádek a rozvahu.

Městský výbor KSČ
v Českých Budějovicích

Sobota 24.8.1968